

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Urška Gosenca

Dejavniki športne aktivnosti študentske mladine

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Urška Gosenca

Mentorica: red. prof. dr. Tanja Rener

Dejavniki športne aktivnosti študentske mladine

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Dejavniki športne aktivnosti študentske mladine

Namen diplomskega dela je preučiti dejavnike, ki vplivajo na športno aktivnost študentov. Osredotočeni smo na štiri dejavnike socializacije, za katere domnevamo, da imajo največji vpliv posameznikovo športno aktivnost. Najprej nas zanima vloga družine kot primarne družbene skupine v socializaciji za šport. Kot drugo želimo ugotoviti, kako lahko vrstniške skupine vplivajo na posameznikov interes za šport. Tudi šola ima posebno mesto v našem življenju. Preučujemo tudi njen vpliv v socializaciji za šport. Četrta dejavnik socializacije, ki nas zanima so množični mediji. Šport je v medijih prisoten vsak dan. Na televiziji lahko gledamo različne športne programe. V časopisih in revijah najdemo športne rezultate in prebiramo različne članke o športu ali intervjuje s športniki. Domnevamo, da lahko pojavljanje različnih športnih vsebin v medijih tudi vpliva na posameznikovo športno aktivnost. Na različnih področjih življenja igra pomembno vlogo spol in šport je eno tako področje, kjer se pojavljajo razlike med spoloma. Skozi naše delo nas zanimajo razlike v športni aktivnosti študentov in študentk. Poskušamo ugotoviti razlike v pogostosti športne aktivnosti, pa tudi razlike v preferenci športnih aktivnosti ter razlike v njihovih motivih za športno aktivnost.

Ključne besede: šport, študenti, dejavniki socializacije, spolne razlike.

Factors of sports activity of students

The purpose of the thesis is to study the factors that influence sports activity of students. We are focused on agents of socialization, which we assume have major influence on individual's sports activity. First, we are interested in the role of family as a primary social group in sport socialization. Second, we want to find out what kind of influence peer groups have on individual's interest in sport. School also has a special place in our lives. Therefore, we also explore the influence of school in sport socialization. The fourth agent of socialization is mass media. Sport appears in mass media every day. We can watch different sport programs on television. In newspapers and magazines we find different sport results and read articles about sport or interviews with athletes. We assume that the appearance of sports contents in mass media can also have some influence in individual's sports activity. Gender plays a significant role in different areas of life and sport is one of those areas where gender differences are appearing. Through our work we are interested in differences in sports activity between male and female students. We attempt to determine the differences in the frequency of engaging in sports activity and also which sports are preferred by males and females and what are the most important motives for their sports activity.

Keywords: sport, students, agents of socialization, gender differences.

KAZALO

1	Uvod	6
2	Fenomen športa	8
3	Socializacija in šport	10
3.1	Opredelitev in pomen socializacije	10
3.2	Šport v socializacijskem kontekstu	11
3.3	Pomen zgodnje socializacije za šport	12
4	Glavni dejavniki socializacije za šport	13
4.1	Družina	13
4.2	Šola	16
4.2.1	Razvoj šolske športne vzgoje na Slovenskem	17
4.2.2	Spolna diferenciacija pri pouku športne vzgoje	18
4.3	Vrstniška skupina	20
4.4	Množični mediji	21
4.4.1	Mediji in športni idoli	23
5	Spol in šport	24
5.1	Družbeni vplivi na razlike med spoloma v športu	24
5.2	Participacija moških in žensk v športu	27
6	Motivacija in šport	30
6.1	Opredelitev motivacije	30
6.2	Motivacija v športu	30
6.2.1	Notranja in zunanja motivacija za šport	32
6.2.2	Individualni in socialni vidiki motivacije za šport	33
6.2.3	Motivacija v odnosu na rekreativni in vrhunski šport	34
6.2.4	Motivacija za športno aktivnost v odnosu na spol	35
7	Športno udejstvovanje študentov v Sloveniji	37
7.1	Pregled raziskav o športni aktivnosti mladine v Sloveniji	38
8	Empirična raziskava	43
8.1	Metoda raziskovanja	43
8.2	Raziskovani vzorec	44
8.3	Ugotovitve raziskave po tematskih sklopih	45
8.3.1	Družinsko okolje	45

8.3.2 Vrstniki	47
8.3.3 Športna vzgoja v osnovni in srednji šoli	48
8.3.4 Množični mediji	50
8.3.5 Športna aktivnost v študentskem obdobju	51
9 Sklep	53
10 Literatura	56
Priloge	60
Priloga A: Okvirna vprašanja pri izvajanju intervjuja.....	60
Priloga B: Primer intervjuja	62

1 UVOD

V današnjem času, ko je vsakodnevnega gibanja, predvsem na svežem zraku, precej manj kot v preteklosti, ima športna dejavnost še toliko večji pomen. Pomembno vlogo ima v vseh življenjskih obdobjih. Potrebna je za biološki, socialni in mentalni razvoj mladih, kasneje v zrelih letih in starosti pa ustrezno izbrana športna dejavnost človeku pomaga ohranjati vitalnost in mu omogoča bolj kakovostno življenje.

Prva gibalna aktivnost se začne v zgodnjem otroštvu znotraj družine. Nato so mladi v šoli, tako osnovni kot srednji, vključeni v redni proces športne vzgoje, v katerem se seznanijo z različnimi športnimi zvrstmi in še naprej razvijajo svoje gibalne sposobnosti. S končanim srednješolskim izobraževanjem se zaključi obdobje, ko so bili zaradi obveznega obiskovanja ur šolske športne vzgoje nekako primorani biti športno aktivni nekajkrat na teden. Toda kdor je v tem času šport vzljubil in si pridobil trajne športne navade, se bo zelo verjetno s športom ukvarjal tudi v nadaljnjem življenju, četudi mu ne bo več predstavljal neko obveznost.

Večina mladih danes po končani srednji šoli nadaljuje izobraževanje na izbranih študijskih programih. V študentskem obdobju se osamosvajajo. Spremenijo svoje družbeno okolje, vključujejo se v nove skupine, veliko izmed njih spremeni tudi kraj bivanja. Svoje interese prilagajajo novim razmeram in možnostim. Četudi so v času študija že dobro seznanjeni s pomenom redne športne aktivnosti v vsakdanjem življenju, pa to še ne pomeni, da se tudi sami redno športno udeležujejo. Na njihov interes za šport in športno aktivnost v času študija vplivajo različni dejavniki.

Namen tega diplomskega dela je preučiti pomen določenih dejavnikov pri športni aktivnosti študentske mladine. Osredotočiti se nameravamo predvsem na socializacijske dejavnike, za katere domnevamo, da imajo največji vpliv pri vključevanju posameznika v šport. To so družina, šola, vrstniki in množični mediji. Tako kot na raznih drugih področjih življenja, ima tudi v športu pomembno vlogo spol. Zanimalo nas bo, kako se kaže vpliv spola pri športni aktivnosti študentske mladine. Domnevamo, da obstajajo določene razlike med študenti in študentkami v pogostosti športnega udeleževanja, pri izbiri športnih zvrsti ter motivih in razlogih za njihovo športno aktivnost.

Pri preučevanju dejavnikov športne aktivnosti slovenskih študentov in študentk bomo uporabili že obstoječo literaturo na temo športa in sekundarne vire (že opravljene raziskave), pomagali si bomo tudi z informacijami, ki jih bomo pridobili z izvajanjem pol-strukturiranih intervjujev na manjšem vzorcu študentov.

2 FENOMEN ŠPORTA

Šport je v sodobnem času uveljavljen pojem za gibanje, ki je razširjeno po vsem svetu. Izraz šport je latinskega izvora, disportare pomeni v latinščini raztresti se, odvrniti se od dela in skrbi. Za šport je značilna gibalna telesna aktivnost, s pomočjo katere lahko razvijamo sposobnosti, ki so pri rednem delu zanemarjene, utrjujemo zdravje, se sproščamo, ohranjamo stik z naravo, tekmujemo s samim seboj in drugimi (Bizjan 2004, 7).

»Vsaka telesna dejavnost, ki ima značaj igre in obsega možnosti boja samega s seboj, z drugimi ali s prvinami narave, je šport. Če ima ta dejavnost značaj tekmovanja z drugimi, jo je treba izvajati v viteškem duhu. Ni športa brez fair playa« (Športni manifest CIEPS 1968 v Šugman 1997, 26). Iz te definicije so razvidni glavni elementi, ki dajejo določeni aktivnosti značaj športa: telesna dejavnost, igra, tekma in fair play (poštena igra).

Ko govorimo o športu, se včasih uporablja izraz telesna aktivnost, vendar je bolj smiselna uporaba izraza športna aktivnost. Športna aktivnost je namreč tista aktivnost, ki ima značaj športa, kar pa ne velja za vsako telesno aktivnost, ki zahteva gibanje telesa in uporabo mišic.

Pomen in opredelitve športa se spreminjajo z razvojem družbe in športa znotraj nje. Šport torej lahko razumemo kot družbeni pojav. »Njegovo mesto in vloga v družbi je najbolj neposredno odvisna od stopnje razvitosti družbene zavesti, od potencialnih vrednot športne aktivnosti in realnih družbenih odnosov do teh vrednot« (Tušak in Tušak 2003, 94). Tudi Coakley pravi, da moramo gledati na šport kot na socialni fenomen, da bi ga razumeli. Namreč, vrste športov v določeni skupini ali družbi, načini organiziranosti, viri namenjeni športu, posamezniki, ki sponzorirajo in kontrolirajo šport – vse to je določeno v socialni interakciji (Coakley 1998, 3).

Šport kot sestavina kulture življenja človeka in družbe je v osnovi namenjen zadovoljevanju človekovih potreb, želja in interesov. Kultura športa pa je tesno povezana s sistemom vrednot tako na ravni posameznika kot tudi družbe. Športna

dejavnost je v prvi vrsti namenjena človeku kot posamezniku, a se udejanja tudi kot socialna dejavnost, znotraj katere ljudje tvorijo medsebojne odnose na bolj ali manj organiziran način.

Šport ima različne pojavne oblike. Lahko govorimo o športni vzgoji, športni rekreaciji, tekmovalnem športu, vrhunskem športu. Športna vzgoja se izvaja v okviru rednega vzgojno-izobraževalnega sistema (predšolskega, osnovnošolskega, srednješolskega, visokošolskega), kjer njeni udeleženci pridobivajo športna znanja in veščine ter v posebnih šolah ter zavodih, v katerih se povečuje delovno sposobnost in krepi zdravje otrok s posebnimi potrebami in zdravstveno ogrožene mladine. Pri športni rekreaciji gre za svobodno izbrano prostočasno aktivnost, ki lahko človeka spremlja v vseh življenjskih obdobjih. Izvajajo jo posamezniki, športna društva, športni klubi. Glede aktivnega vključevanja v proces rekreativne vadbe praktično ni omejitve, kar pomeni, da se s športom rekreativno lahko ukvarja skoraj vsak. V tekmovalnem športu je poudarek na tekmovanju z drugimi športniki in doseganju čim boljših rezultatov. Najvišja stopnja tekmovalnega športa je vrhunski šport. Zanj je najbolj značilna težnja po doseganju najboljših športnih rezultatov v posameznih panogah (Bizjan 2004, 7–9).

3 SOCIALIZACIJA IN ŠPORT

3.1 OPREDELITEV IN POMEN SOCIALIZACIJE

Pojem socializacija zajema zapletene procese, v katerih se ljudje prilagajamo družbi, v kateri živimo, se vključujemo vanjo in sprejemamo njeno kulturo (norme, vrednote, prepričanja, vzorce vedenja) ter se izoblikujemo kot osebnost. Ali kot pravi Flere: »Najsplošnejši in najbolj vseobsežen izraz za označevanje vseh procesov, s katerimi se posameznik uvaja v družbo, je socializacija« (Flere 2000, 128).

Socializacija je pomembna tako z vidika posameznika kot tudi družbe. Osebnostni razvoj človeka ni mogoč brez stika z drugimi ljudmi, zunaj družbenih okoliščin, v katerih se rodi. Prav v procesu socializacije se oblikuje identiteta posameznika. Po drugi strani pa je socializacija proces, prek katerega se družba reproducira. V vsaki družbi mora biti poskrbljeno za to, da posamezniki ponotranjijo neke družbene vrednote in norme ter da njihova znanja, veščine in ravnanja ustrezajo potrebam družbe kot celote.

Primarna socializacija poteka v prvih letih človekovega življenja, in sicer predvsem znotraj družine. V tem času se posameznik nauči temeljnih načinov ravnanja in komunikacije z drugimi. Učenje v primarni socializaciji poteka predvsem s posnemanjem, igranjem vlog ter preko tega z identifikacijo z odraslimi. »S tem da otrok reagira na odobravanje in neodobravanje svojih staršev, s tem ko jih oponaša, se otrok uči jezika in temeljnih obrazcev svoje družbe« (Doupona Topič in Petrović 2007, 57).

Ni pa socializacija omejena samo na obdobje otroštva. Ljudje se namreč skozi vse življenje vključujemo v različne družbene skupine, organizacije in institucije, se učimo in prevzemamo številne nove vloge. »Učenje veščin in osvajanje vrednot in stališč, prek katerih se mlada oseba vživlja v vloge, ki jo čakajo v življenju, je neločljivo od oseb in institucij, pomembnih v tem procesu socializacije« (Žugić 1996, 159). Socializacija pravzaprav poteka celo življenje. Človek živi v družbi, v kateri je obdan z zapovedmi in prepovedmi, vsak dan opazuje, se uči, kaj mu koristi in kaj ne. Ob tem se mu skozi vse življenje oblikuje njegov osebni svet vrednot (Doupona Topič in Petrović 2007, 101).

V procesih socializacije se torej človek vključuje v družbo in sprejema njeno kulturo. Znotraj družbe kot njen sestavni del delujejo poleg posameznikov še različne skupine, organizacije in institucije. V teh družbenih okoljih se srečujemo z raznimi formalnimi in neformalnimi pravili in vsa ta družbena okolja delujejo tudi kot dejavniki socializacije. Med najpomembnejšimi so družina, sorodstvo, skupine vrstnikov, izobraževalni sistem, množični mediji, religiozne skupine oziroma organizacije, delovno okolje, različne prostočasne skupine (npr. taborniki, športni klubi).

3.2 ŠPORT V SOCIALIZACIJSKEM KONTEKSTU

Socializacija je proces, ki se pojavlja v povezavi z različnimi aktivnostmi v življenju ljudi, med katerimi je tudi šport. Proces, s katerim človeka navdušimo za šport in ga uvedemo v športno dejavnost, imenujemo s pojmom »socializacija za šport« (Doupona Topič in Petrović 2007, 58). Družba prek dejavnikov socializacije prenaša na posameznike vzorce vedenja in sklope vrednot, ki so družbeno sprejemljivi in zaželeni (Doupona Topič in Petrović 2007, 154). To pa vpliva tudi na participacijo posameznikov v športu.

Raziskave kažejo, da zgodnja socializacija pomembno vpliva na vključevanje mladih v šport tudi v obdobju študija. Tisti, ki so deležni zgodnje socializacije za šport in podpore pomembnih drugih pri športnem udejstvovanju, se bodo bolj verjetno tudi kasneje v odrasli dobi ukvarjali s športom (Loy, McPherson in Kenyon 1978, 220).

Posameznikovo športno udejstvovanje je pod vplivom različnih socializacijskih dejavnikov, po drugi strani pa tudi sam šport predstavlja pomembno socializacijsko sredstvo, saj se prek njega dogaja socializacija posameznikov v širši družbeni kontekst. Šport ponuja možnost navezovanja stikov z ljudmi, prevzemanja različnih vlog, učenja socialnih veščin in sprejemanja nekaterih pozitivnih elementov življenjskega stila kot npr. zdravo prehranjevanje, delovne navade.

3.3 POMEN ZGODNJE SOCIALIZACIJE ZA ŠPORT

Otroštvo in mladost sta odločilna za oblikovanje podobe odrasle osebnosti. Od socializacijskih izkušenj, pridobljenih v otroštvu in mladosti, od navad in odnosa do športa, ki se tedaj izoblikuje, je odvisno tudi udejstvovanje posameznika v športu v kasnejšem življenju. »Tako ob rojstvu se prične vpliv okolice na otroka, ki se razvija po določenih vzorcih. Če je okolje, v katerem otrok odrašča, naravnano v prid športa in telesne aktivnosti, potem je otrok na dobri poti, da si ustvari pozitivne vzorce, ki bodo kasneje vplivali na njegov razvoj in življenje« (Tušak in Tušak 2003, 424). Posameznikov negativen odnos do aktivnega preživljanja prostega časa, ki je bil oblikovan v mladosti, se bo z lastnim slabim zgledom zelo verjetno prenesel tudi na potomce. Zato je pomembno, da se otroke že od majhnih nog navduši za šport in se jih prepriča, da lahko športna aktivnost prijetno popestri in obogati vsakdanje življenje (Tušak 2001, 16).

Tudi Škof (2007) je ob pregledu novejših študij ugotovil, da se športno aktiven življenjski slog, razvit v otroštvu in mladostništvu, prenaša v odraslost. V ameriški longitudinalni študiji so potrdili, da so bili posamezniki, ki so se v mladosti naučili različnih športnih dejavnosti in pridobili ustrezne gibalne sposobnosti, tudi v odrasli dobi bolj dejavni. Motorična kompetentnost, ki so jo razvili v mladosti, je bila povezana s povečanim uživanjem v športni dejavnosti in ohranjanjem udeležbe v njej (Houston in drugi v Škof 2007, 32).

4 GLAVNI DEJAVNIKI SOCIALIZACIJE ZA ŠPORT

4.1 DRUŽINA

O pojmovanju družine, o njenih funkcijah oziroma vlogah je bilo že veliko napisanega. Obstajajo različni pogledi na družino tako med različnimi kulturami kot v različnih zgodovinskih obdobjih. »Socioloških definicij družine je razmeroma veliko in se med seboj razlikujejo, vendar je pri veliki večini osnovni poudarek v tem, da družino opredeljujejo kot vsaj dvogeneracijsko skupnost in družbeno institucijo, ki skrbi za otroka/e« (Rener v Rener in drugi 2006, 16).

»Družinska skupina je prvi socialni sistem, v katerem otrok živi in ki s svojimi značilnostmi vpliva na osebnost otroka v vseh fazah njegovega razvoja. Starši so pomembni drugi, ki določajo svet, ki ga otrok mora internalizirati« (Čaćinovič Vogrinčič 1998, 23). Poleg ostalih funkcij (biološko-reproduktivna, ekonomska, zaščitniška, čustvena) ima družina tudi vzgojno funkcijo. Je primarna otrokova skupina in tako prva, ki neposredno in posredno vzgaja otroka. Posreduje mu družbeno priznane vzorce vedenja, vrednote in oblikuje odnos do ljudi (Tušak in drugi 2009, 16–17). Starši otroka vzgajajo in vplivajo na njegovo osebnost že v najzgodnejšem obdobju, usmerjajo pa ga tudi pozneje v življenju, ko del vzgojnih nalog prevzamejo drugi družbeni dejavniki (Tušak in drugi 2009, 57).

»Pomena športne dejavnosti otrok in mladine ne moremo domisliti v vseh razsežnostih brez analize okolja, kjer otroci rastejo in preživljajo procese primarne socializacije tj. družine in njenega najbližjega socialnega okolja« (Petrovič in Doupona 1996, 59).

Premajhne prisotnosti ali popolne odsotnosti gibalnih dejavnosti v vzgoji majhnih otrok kasneje v celoti ni mogoče nadomestiti, saj je njihov vpliv z napredovanjem otrokove rasti vse manjši (Šturm in drugi v Videmšek in drugi 2001, 12).

Za večino med nami velja, da je prav družinsko okolje tisto, ki nam posreduje prve in zelo pomembne informacije o družbi, v kateri živimo, o ljudeh, odnosih, vlogah in pravilih obnašanja, ki veljajo v določeni skupnosti. Družina lahko posamezniku

omogoči, da kar najbolje razvije svoje lastne potenciale in zraste v zrelo in samostojno osebnost. Je prva vzgojna instanca, ki ima velik pomen tudi pri vključevanju posameznika v šport. Večina med nami se namreč nauči osnovnih gibalnih spretnosti in si pridobi prve izkušnje s športno aktivnostjo prav v družinskem okolju, ki poleg ožjih družinskih članov zajema tudi ostale sorodnike v sorodstveni mreži. Glede na veliko vlogo družine pri razvoju posameznik lahko sklepamo, da ima otrok večje možnosti, da izbere športni način življenja, če ima znotraj družinskega okolja nekoga, ki mu predstavlja ustrezen zgled. To so lahko starši, sorojenci ali kdo drug od sorodnikov.

Če otrok odrašča v okolju, ki je naravnano v prid športa in telesne aktivnosti, potem je večja verjetnost, da si ustvari pozitivne vzorce, ki bodo kasneje vplivali na njegov razvoj in življenje (Tušak in drugi 2009, 80). Pozitiven odnos staršev do športa bo bolj verjetno vplival na večji interes za športno dejavnost tudi pri potomcih. (Večja verjetnost je, da bodo otroci sodelovali v športu, če so starši vključeni v šport ali so bili v preteklosti športno aktivni, če starši obiskujejo športne dogodke in če aktivno spodbujajo otroke k vključevanju v šport (Loy in drugi 1978, 221).

Podatki, pridobljeni z eno od ameriških raziskav (Kalish v Videmšek in drugi 2001, 19) so pokazali, da so otroci mater, ki se ukvarjajo s športom, dvakrat bolj aktivni od tistih otrok, ki imajo športno neaktivne matere. Vpliv očetov je še večji. Otroci športno aktivnih očetov so kar 3,5-krat bolj aktivni od otrok, ki imajo športno neaktivne očete. Tisti otroci, ki imajo oba starša športno aktivna, so daleč najbolj aktivni in sicer celo 6-krat bolj od otrok s športno neaktivnimi starši.

Dejstvo je, da sta oče in mati prva potencialna spodbujevalca otrokovega gibalnega razvoja. Starši naj bi svojim otrokom posredovali čim več znanj in izkušenj s področja športa. Vprašanje pa je, koliko so starši pripravljeni, sposobni in zmožni s svojim lastnim zgledom voditi otroka ter ga usmerjati v šport.

Vzroki, zaradi katerih veliko staršev zanemarija gibalno aktivnost svojih otrok, so najpogosteje pomanjkanje prostega časa, neznanje in lastna neaktivnost, ter pomanjkanje finančnih sredstev. Zaradi vse večjih službenih obveznosti staršem primanjkuje prostega časa. Problem neznanja in neaktivnosti izhaja delno iz prejšnjega vzroka, nekaterim pa njihovo neznanje služi tudi za izgovor, da se jim ni potrebno

ukvarjati z otroki. V družini morajo biti za njen obstoj zadovoljene osnovne potrebe. Če je njen ekonomski standard tako nizek, da osnovne potrebe niso zadovoljene, potem nima zagotovljenih osnovnih pogojev za druge potrebe, kot je npr. šport (Tušak in drugi 2009, 94–95). Pri tem ima pomembno vlogo izobrazbena struktura staršev, saj višja izobrazba v večini primerov nakazuje tudi boljše finančno stanje družine, kar pomeni, da lahko starši več finančnih sredstev namenijo nakupu raznih športnih pripomočkov in opreme ter s tem svoje otroke dodatno motivirajo in animirajo (Tušak in Tušak 2003, 425).

Na možnosti sodelovanja v športu vpliva tudi okolje, v katerem družina živi. Različna okolja nudijo družinam drugačne možnosti za ukvarjanje s športom. Na športno aktivnost vpliva izbira vadbenih prostorov, opreme, programov in prevoz na športne terene. Razlike se pojavljajo glede na to, ali družina živi v mestu ali na vasi. Družine, ki živijo v mestih, imajo večjo ponudbo športnih aktivnosti. Drugačna je sama infrastruktura. Podeželje v večini primerov nima ustreznih športnih površin, medtem ko se v mestih z izgradnjo novih športnih objektov posledično povečuje tudi ponudba različnih aktivnosti (Tušak in Tušak 2003, 426). Podatki raziskav nakazujejo, da je otrokova športna aktivnost večja v okolju, kjer obstajajo ustrezne možnosti oziroma pogoji za gibalno udejstvovanje, torej ustrezna športna infrastruktura, rekreacijske in igralne površine (Šimunič in drugi 2010, 23-24).

Če je otrok socializiran za šport tako, da postane njegova participacija v športu pomemben del njegovega življenja, potem bo tako verjetno ostalo tudi pozneje, ko odraste. S pomočjo športnih aktivnosti v družini je torej mogoče že v najbolj zgodnjem obdobju otroka postaviti temelje za kasnejše športno udejstvovanje mladostnika in odraslega človeka.

4.2 ŠOLA

Šola je ob družini najpomembnejši dejavnik za prilagajanje mladih na življenje v družbeni skupnosti. Pomeni v bistvu prvo stopnjo formalnega družbenega nadzorstva nad mladimi ljudmi, zato ima nemajhen pomen za njihovo osebnost in razvoj (Pečar v Vodeb 2000, 43).

Z vidika socializacije je pomembno delovanje šole kot prenašalke znanja, pa tudi kot posredovalke norm in vrednot. Šola je s svojo športno vzgojo tudi vplivna institucija v procesu socializacije za šport. Ima lahko vidno vlogo v oblikovanju pozitivnega odnosa mladih do stalne športne aktivnosti. S svojimi vsebinami in oblikami dela šolska športna vzgoja prispeva k celovitemu razvoju odraščajoče mladine, k sprostitvi in kompenzaciji negativnih učinkov večurnega sedenja.

Poleg tega, da skrbi za razvoj gibalnih sposobnosti in posreduje športna znanja, naj bi športna vzgoja v šoli danes predstavljala tudi proces motivacije za šport in proces socializacije, ki vključuje razvijanje družbenih vrednot, norm in vzorcev vedenja (Melihien 2002, 8). Njen dolgoročnejši namen je torej, da šport postane vrednota, ki spremlja in vodi človeka skozi vse življenje. Če bo šport mladim pomenil vrednoto, je namreč večja verjetnost, da se bodo z njim ukvarjali tudi kasneje zunaj institucije.

K oblikovanju pozitivnega odnosa do športa lahko pri pouku športne vzgoje v veliki meri prispeva učitelj, ki pa mora imeti dovolj znanja in izkušenj ter sposobnost ustvariti prijetno vzdušje pri urah športne vzgoje. »Pri pouku športne vzgoje je potrebno mlade opazovati in jim športno vzgojo prilagajati, upoštevajoč njihove individualne motorične, funkcionalne in kognitivne sposobnosti ter konativne lastnosti« (Doupona Topič in Petrović 2007, 112). Pomemben je torej individualen pristop učitelja športne vzgoje, kar omogoča vsakemu posamezniku nadgradnjo svojega znanja. Tako otrok občuti svoj napredek in se ga veseli. Če učitelj glasno primerja in daje posameznike za zgled, lahko kljub dobremu namenu doseže ravno nasprotni učinek. Tako se lahko zgodi, da bo manj spreten otrok izgubil interes in se začel na razne načine izogibati aktivnosti (Pišot in Jelovčan 2006, 28).

Imeti dobrega učitelja seveda še ni dovolj za uspešno izvajanje šolske športne vzgoje. Zagotovljeni morajo biti tudi ustrezni prostorski pogoji, kar pomeni dovolj veliki in funkcionalno opremljeni športni objekti, v katerih se lahko pouk športne vzgoje nemoteno odvija.

Športna vzgoja je najbolj priljubljen šolski predmet tako na razredni kot na predmetni stopnji, torej v celotnem osnovnošolskem obdobju. Nekoliko bolj je priljubljena pri fantih, kar je glede na različne interese fantov in deklet pričakovano. Vzrok za takšno priljubljenost gre iskati predvsem v pozitivnih izkušnjah otrok s poukom športne vzgoje, ki niso le odraz priljubljenosti učnih vsebin, temveč tudi načinov poučevanja ter učenja (Jurak in drugi 2002, 49).

Tudi Tanja Melihen (2002) je svoji diplomski nalogi ugotovila precejšnjo priljubljenost športne vzgoje med dijaki. Rezultati ankete, ki jo je izvedla na vzorcu dijakov Gimnazije Škofja Loka, so namreč pokazali, da ima dve tretjini dijakov in dijakinj splošnih oddelkov in 70 odstotkov dijakov in dijakinj športnih oddelkov rado športno vzgojo ter da se več kot tri četrtine vseh dijakov in dijakinj ne strinja s tem, da bi športno vzgojo ukinili (Melihen 2002, 63).

4.2.1 RAZVOJ ŠOLSKE ŠPORTNE VZGOJE NA SLOVENSKEM

V slovenskem šolskem sistemu se je šele v drugi polovici 19. stoletja začela uveljavljati telovadba, ki pa je bila na začetku domena moških. Namenjena je bila le fantom, vodili pa so jo moški telovadni učitelji. Šele ob koncu 19. stoletja je bila telovadba pri nas omogočena tudi deklicam (Doupona Topič 2004, 103).

Zaradi anatomskih razlik so bile v šolski telovadbi tudi določene razlike med fanti in dekleti pri izvajanju telesnih vaj. Dekleta niso izvajala vaj, ki zahtevajo velik napor mišičja celega telesa (npr. rokoborba, hitri tek), in vaj, ki naj ne bi bile dostojne za ženski spol kot je npr. globoko sklanjanje telesa naprej in nazaj ter vaje v ležečem položaju (Začasni v Doupona Topič 2004, 105). »Na ženske se je gledalo kot na seksualen objekt. Ker naj bi bila ženska najprej 'vsaj vrhunska koketa' in potem 'dražestna dama', hkrati pa je asociirala na možno seksualno partnerico, ni smela delati

takih gibov, ki bi razkrili njeno k seksualni podobi usmerjeno gracioznost« (Doupona Topič 2004, 105).

Predstava o šibki in pasivni ženski iz 19. stoletja se je obdržala tudi v prvi polovici 20. stoletja. Morda so tudi nekatera moralna načela vodila k določenim predsodkom o ženskah, ki so se ukvarjale s športnimi aktivnostmi, ki so bile v tistih časih obravnavane kot neprimerne oziroma nespodobne za dame. Gimnastika in proste vaje so poudarjale žensko elegantnost in bile v skladu s takratnimi merili lepega vedenja. Telesne vaje so prilagajali nežnejšemu spolu, saj je bilo splošno priznano mnenje, da obstaja razlika med zmogljivostjo moških in žensk. Zato naj ženske ne bi izvajale fizičnih vaj za pridobivanje moči ali vzdržljivosti, temveč predvsem vaje, ki so pomembne za zdravje in katerih značilnost so lahki in elegantni gibi (Doupona Topič 2004, 105-106).

Po 2. svetovni vojni je bila glavno družbenopolitično izhodišče telesne vzgoje množičnost, zato je bilo treba telesno vzgojo zagotoviti vsej mladini v šolah z namenom povečevanja telesnih, umskih delovnih in obrambnih sposobnosti. Z odlokom o obveznem osemletnem šolanju leta 1953 je prišlo do povečanja števila ur telesne vzgoje z ene ure na teden na tri ure tedensko. Viden je bil tudi napredek v smislu večjega poudarjanja avtonomije ženske kot osebnosti. Osrednji cilj dekliške športne vzgoje je bil telesno in duševno zdrav ženski spol. S telesno aktivnostjo pa naj bi dekleta postala tudi močnejša v boju za delovna mesta in lažje prestajala obremenitve doma in v poklicu . Ženske so lahko s pomočjo telesne aktivnosti izražale moč, vzdržljivost in pogum. Stereotipni predsodki glede telesnih sposobnosti deklet in žensk so bili kljub vsemu še vedno prisotni. Namreč na eni strani je bila ideal ženska, ki je tako kot moški lahko opravljala fizične poklice, na drugi strani pa je še naprej ostajal ideal ženske miline in elegance (Doupona Topič 2004, 109–110).

4.2.2 SPOLNA DIFERENCIACIJA PRI POUKU ŠPORTNE VZGOJE

Športna vzgoja je edini šolski predmet v slovenskem šolstvu, ki se izvaja z diferenciacijo po spolu. V začetku šolanja sicer dečki in deklice vadijo skupaj, od razredne stopnje naprej pa so otroci pri pouku športne vzgoje ločeni po spolu in enako je tudi pozneje v srednjih šolah.

»Skupini, ločeni po spolu, navadno izvajata tudi različne telesne prakse športa, pri čemer je intenzivnost vadbe deklet navadno nižja od intenzivnosti vadbe fantov, takšna pa so tudi pričakovanja učiteljev. Šola na ta način institucionalizira spolne razlike« (Starc 2003, 123–124).

Znano je, da v skupinah, kjer so združeni učenci obeh spolov, prihaja do problemov glede njihove ravni udeležbe. V takih mešanih skupinah naj bi bila oba spola enakovredno udeležena v procesu vadbe, toda v praksi se kaže manjša aktivnost deklet. Dečki običajno kontrolirajo skupino in tolerirajo nasprotni spol med vadbo le dokler je njihova udeležba znotraj določenih meja. Vse to povzroča, da so deklice med urami športne vzgoje manj aktivne od dečkov (Doupona Topič 2004, 111).

Drugače zasnovano športno vzgojo glede na spol lahko delno pojasnimo z biološkimi (telesnimi) razlikami. Prisotni pa so tudi stereotipi, povezani s spolom in športno vzgojo. Ti stereotipi se odražajo zlasti v pričakovanih vlogah in obnašanju glede na spol. Različen pristop do deklic in dečkov pri športni vzgoji torej ni le posledica bioloških razlik, temveč imajo svoj vpliv tudi kulturološki in psihološki procesi (Doupona Topič 2004, 113).

Razgovori z učitelji in učiteljicami v osnovnih šolah so pokazali, da ima večina med njimi izoblikovan stereotip glede razlik med spoloma. Gre predvsem za razlike glede fizičnih sposobnosti. Stereotip, ki pojmuje dekleta v primerjavi s fanti kot šibkejša in v svojih gibih natančnejša, pa ni točen. Raziskave namreč kažejo, da so večje razlike v okviru istega spola, kot pa razlike med spoloma. Učitelji se kljub vsemu še vedno držijo stereotipnih stališč in skušajo razlike med spoloma razlagati z biološkimi zakonitostmi. (Doupona Topič 2004, 116). Z različnim pristopom k športni vzgoji glede na spol pa posredno prenašajo te stereotipe tudi na otroke. Mnogi otroci si izoblikujejo stereotipom podvržen vzorec športnih aktivnosti, ki naj bi bile »primerne« za ženski oziroma moški spol.

4.3 VRSTNIŠKA SKUPINA

Vrstniška skupina je poleg družine zelo pomembna primarna, na emocionalni osnovi formirana skupina (Žugić 1996,160). Zanj velja, da imajo njeni člani podoben položaj in so približno iste starosti (Haralambos in Holborn 1999, 12).

Ljudje skozi vse življenje vzpostavljamo odnose in oblikujemo skupine z drugimi ljudmi približno enake starosti. Posebej je to značilno za čas otroštva in mladostništva, na kar močno vpliva dejstvo, da otroci in pozneje mladostniki del dneva preživljajo v vrtcih oziroma v šoli skupaj z enako starimi. Kasneje v življenju pa starost pri druženju z drugimi ni več tako odločilnega pomena, saj postanejo pomembnejši dejavniki kot so enaka ali podobna izobrazba, delovno mesto, politično prepričanje itd.

Oblikovanje vrstniških skupin in s tem sklepanje prijateljstev se torej začne že v zgodnjem otroštvu ob vstopu v predšolsko ustanovo – vrtec. Ko začnejo otroci hoditi v šolo, spoznajo še več vrstnikov, v družbi katerih pridobivajo socialne izkušnje, izmenjujejo si ideje, sprašujejo za mnenje, primerjajo stališča in se učijo sodelovati med seboj. Skupno šolanje pogosto vpliva tudi na izbiro prijateljev za druženje zunaj šole. Prijateljske vezi med vrstniki postanejo še posebej pomembne v adolescenci. V najstniških letih se namreč referenčna skupina za mnogo mladih obrne od družinske skupnosti k vrstnikom.

V adolescenci se posameznikov svet čedalje manj vrti okrog družine in čedalje bolj okrog prijateljev. Mladostniki čutijo potrebo po pripadnosti svojim vrstnikom in vključitev v krog neke skupine vrstnikov jim daje občutek pripadnosti ter varnosti. Pri tem se s svojo skupino močno poistovetijo (Doupona in Petrović 2000, 69).

Vrstniška skupina pomaga otroku, da se osamosvaja, postaja bolj neodvisen od staršev in ostalih avtoritarnih figur ter ga izpostavi vrednotam in izkušnjam, s katerimi se morda ne sreča v svoji družini. Prisotnost vrstnikov in vključenost v vrstniške skupine vplivata na izbiro interesnih aktivnosti mladih, med katerimi je tudi šport. Kot pravi Žugić so vrstniki so pogosto tisti, pod vplivom katerih otrok izbere določeno športno igro kot

predmet interesa, bodisi, da se želi z njo aktivno ukvarjati ali samo opazovati (Žugič 1999, 160).

Čeprav je začetni interes za šport pogosto spodbujen v družini, lahko vrstniške skupine okrepijo nadaljnji razvoj tega interesa. Raziskave kažejo velik pomen podpore vrstnikov pri vključevanju in uspešnosti v športu. V večini primerov se ta podpora oziroma vpliv vrstnikov z leti poveča. Odsotnost športno usmerjene vrstniške skupine pogosto vodi k zmanjšanju posameznikove udeležbe v športu (Loy in drugi 1978, 237).

Pomembnost vrstnikov kot dejavnika socializacije za šport je dokazala raziskava o vplivu pomembnih drugih na športno aktivnost mladih, ki je bila narejena v Veliki Britaniji leta 1994 s pomočjo anketiranja mladih med osmim in osemnajstim letom starosti. Rezultati te raziskave so pokazali, da mladi ocenjujejo prijatelje kot pomembne pri odločanju za vključitev v šport in ohranjanju interesa za športno aktivnost. Med anketiranimi je bilo 20,5% takih, ki so navedli prijatelje kot glavne spodbujevalce k začetku športnega udejstvovanja. Nekoliko več jih je v zvezi s tem na prvo mesto postavilo le še šolo (26%). Opaziti pa je mogoče razliko med spoloma. Kot kaže, predstavlja vrstniški vpliv namreč nekoliko pomembnejši dejavnik začetka ukvarjanja s športom za fante (24%) kot dekleta (17%) (Scully in Clarke v Kremer in drugi 1997, 38).

4.4 MNOŽIČNI MEDIJI

Množični mediji so danes del življenja sodobnega človeka. V današnji postindustrijski informacijski družbi, ki temelji na kroženju informacij, delujejo množični mediji kot največji in najvplivnejši mehanizem njihovega razširjanja (Verša 1996, 5). Mediji lahko predelujejo dejansko dogajanje in iz njega konstruirajo novo, medijsko stvarnost. Tako oblikovana medijska sporočila imajo namen vplivati na naša mnenja, stališča in ravnanja. Na ta način torej mediji ne le odlikavajo stvarnost, ampak jo tudi interpretirajo in oblikujejo (Verša 1996, 7).

Vpliv medijev sega na različna področja zasebnega in javnega življenja. S svojimi vsebinami mediji sooblikujejo naše vrednote ter ponujajo stereotipe in klišeje, ki

vplivajo na naša stališča. So neizogiben del našega vsakdanjega življenja. Vplivajo na družinske interakcije, pa tudi na interakcije znotraj vrstniških skupin (npr. na teme pogovorov, na izbiro vzornikov). Lahko tudi pomembno oblikujejo preživljanje prostega časa in sooblikujejo življenjski slog posameznika.

Družina, šola in vrstniki so bili dolgo časa osrednji dejavniki socializacije, toda v današnjih sodobnih družbah pomembno vlogo socializatorja nedvomno igrajo tudi množični mediji. Njihov vpliv lahko opazujemo tudi na področju športa. Danes si težko predstavljamo medije, ki ne bi med drugim namenjali pozornosti tudi športnim vsebinam. Časopisi in revije redno objavljajo članke na temo športa (novice, intervjuji s športniki, nasveti za rekreativno ukvarjanje s športom), radijske postaje poročajo vsaj o najnovejših rezultatih s športnih dogodkov, prav tako na televizijskem sporedu športnih vsebin ne manjka, še posebej na za to namenjenih športnih programih, ki skozi ves dan prenašajo različne športne tekme. Medmrežje pa sploh ponuja skoraj neomejene možnosti spremljanja športa in vsega povezanega z njim. S pozornostjo, ki jo mediji namenjajo športu, vplivajo tudi na njegovo popularnost v družbi.

Mediji nam direktno in indirektno ponujajo življenjske vrednote in merila, kar še posebej velja za medijske športe, ki reflektirajo in krepijo družbene aktivnosti (Doupona Topič in Petrović 2007, 117). Vplivajo lahko tudi na odločitve posameznikov, da postanejo aktivni udeleženci, usmerjeni v šport ali pa, da ostane njihov odnos predvsem ljubiteljski (kot gledalec, bralec).

Najpomembnejše mesto med mediji ima televizija. »Je izjemno učinkovit medij zato, ker gledalca pritegne v svojo navidezno resničnost in mu da občutek pripadnosti, torej soudeleženi v dogodku. Gledalci se zlahka vživljajo v televizijske prizore in se identificirajo z njihovimi junaki« (Gosenca 2004, 18). Za mlade je televizija močno motivacijsko in propagandno sredstvo, ki lahko spodbudno vpliva na njihovo zanimanje za šport in posledično na to, da so tudi sami športno aktivni. Po drugi strani pa lahko mladi v primeru, da preveč časa preživijo pred televizijskimi ekrani, postanejo zgolj pasivni gledalci, namesto da bi aktivno sodelovali v športu.

4.4.1 MEDIJI IN ŠPORTNI IDOLI

Ob nastajanju idolov ne moremo mimo množičnih medijev. Še tako uspešen športnik ne more po rezultatih in svojih osebnih kvalitetah postati idol mladine, če mu mediji niso naklonjeni (Koprivnjak in Petrović 1980, 87). Športni junaki preko medijev vplivajo na odnos gledalcev do športa in zaradi svojih uspehov in slave lahko pri gledalcih vzbudijo zanimanje za aktivno ukvarjanje z določenim športom.

Medtem, ko dosežki na drugih življenjskih področjih pogosto ostanejo nevidni številnim ljudem, je v športnem dosežku takoj vse vidno, kar okrepi identiteto športnih idolov (Doupona Topič in Petrović 2007, 120). Športni idoli so pogosto predmet oboževanja in identifikacije. Preko medijev se ljudje se poistovetijo z njihovimi kvaliteta in jih sprejmejo kot del svoje lastne identitete. Včasih gredo pri tem celo tako daleč, da uspehe in ugled teh športnih idolov vzamejo kot del lastnega uspeha.

»Današnja slika športa je bolj kot kdaj koli doslej odvisna od medijske predstave športa, športa kot dejavnosti in še bolj športa kot vse večjega števila slavnih ali slavljenih športnikov« (Doupona Topič in Petrović 2007, 117). Ti športniki, ki ne le s svojimi športnimi rezultati, temveč tudi s trženjem svoje priljubljenosti, služijo velike vsote denarja, lahko vplivajo tudi na mlade športne navdušence. Njihovi dosežki predstavljajo mladim pogosto močne izzive, njihova popularnost in slava pa budita želje in predstavljata dodaten motiv za športno udejstvovanje mladih.

5 SPOL IN ŠPORT

5.1 DRUŽBENI VPLIVI NA RAZLIKE MED SPOLOMA V ŠPORTU

Sociologinja Ann Oakley trdi, da so družbene vloge spolov določene kulturno in ne biološko. Meni, da se ljudje učijo vedenja, ki se pričakuje od moških in žensk v njihovi družbi. Kultura družbe je torej tista, ki najbolj vpliva na ustvarjanje moškega in ženskega vedenja (Haralambos in Holborn 1999, 597).

»Razlike med spoloma so odraz tako bioloških in fizioloških posebnosti pri moških in ženskah kot tudi pridobljenih vedenjskih vzorcev v procesu socializacije in prevzemanja lastne spolne vloge« (Dolenc 2015, 69). Socializacija je pri ženskah že od rojstva usmerjena v drugačne dejavnosti in vloge kot pri moških. Dogajanje, skozi katerega posameznik spoznava, kakšno je sprejemljivo vedenje, kaj se od njega pričakuje, se torej začne že ob rojstvu (Tušak in Bednarik 2002, 42).

Čeprav so si otroci kot dojenčki na videz zelo podobni, lahko v vsakdanjem življenju opazimo, da starši z njimi ravnavajo različno glede na spol. Opisujejo jih različno (deklince so na primer princeske, ljubke in nežne, dečki pa močni, postavni), jih različno oblačijo, jim kupujejo različne igrače. Otroci so torej že v najzgodnejših letih podvrženi selekcionirani obravnavi s strani svojih staršev. Spolno razlikovanje se nadaljuje tudi zunaj družinskega okolja. Na oblikovanje spolnih vlog vplivajo tudi vrstniške skupine, ki so v otroštvu v glavnem dekliske ali pa deške, in ne mešane. Spolne razlike pa krepijo tudi določena ravnanja vzgojiteljev v vrtcih in pozneje učiteljev v šolah ter množični mediji s svojimi stereotipnimi sporočili o spolnih vlogah. Lahko bi rekli, da pritiski na deklice in dečke, da se obnašajo v skladu s specifičnimi vzorci spola, prihajajo pravzaprav iz celotnega družbenega okolja.

Ann Oakley zelo dobro prikazuje glavne načine, na katere se odvija socializacija v spolne vloge. Kot prvo izpostavi, da na otrokov samokcept vpliva manipulacija, saj se več pozornosti posveča določenim lastnostim enega ali drugega spola, npr. oblačenje deklic v »ženska« oblačila, posvečanje več pozornosti dekličinim lasem. Do razlik prihaja tudi z usmerjanjem otrok različnega spola k različnim predmetom, kar je očitno

pri kupovanju različnih igrač glede na spol otroka. Deklice se z določenimi igrači vzpodbuja k igranju pričakovane odrasle vloge kot matere in gospodinje (punčke, majhne gospodinjske predmete), fantom pa se daje igrače, ki vzpodbujajo bolj praktično, logično in agresivno vedenje (kocke, pištole). Naslednji način je verbalno apeliranje, ki vodi otroke k identifikaciji s svojim spolom in k posnemanju odraslih oseb istega spola kot so sami (npr. »poreden fant« in »pridna deklica«). Otroci različnega spola pa so izpostavljeni tudi različnim aktivnostim, ki naj bi veljale za moške ali ženske (Haralambos in Holborn 1999, 597).

Vzroke za razlike med spoloma v športu lahko do neke mere pripišemo biološki in genetski raznolikosti spolov, vendar pa ne moremo prezreti dejstva, da do teh razlik pogosto prihaja zaradi socialnih in kulturnih dejavnikov. Predvsem pa so pomembni družbeni pomeni, ki se pripisujejo razlikam.

Tako kot na raznih drugih področjih, se tudi na področju športa odražajo družbeni odnosi moči in privilegijev. Zato se v športu še vedno srečujemo z mnogimi predsodki, vezanimi predvsem na predstavo o ženskah in moških. Govorimo lahko o celi vrsti telesnih, družbenih, čustvenih in spolnih razločevanj, ki temeljijo na pojmovanju o tem, kakšno je primerno obnašanje za določen spol (Doupona in Petrović 2000, 99).

Znotraj družine, kjer se vrši primarna socializacija, posameznik že v otroštvu internalizira način obnašanja, ki ustreza družbenim pričakovanjem glede njegovega spola in vpliva tudi na njegovo prihodnje vključevanje in vedenje v športu (Hargreaves 1994 v Doupona Topič 2002, 13).

Družbene opredelitve primernega obnašanja glede na spol že od nekdaj vplivajo na participacijo moških in žensk v športnih aktivnostih. Poudarjanje tega, kaj je primerno in kaj neprimerno obnašanje pri enem in drugem spolu skozi proces socializacije, je v preteklosti pogosto vodilo k izključenosti žensk iz športa. Kulturne predstave, stereotipi in miti glede ženskih fizioloških sposobnosti so predstavljali strukturalne ovire pri participaciji žensk v določenih oblikah športne aktivnosti. Na drugi strani pa se je aktivno sodelovanje moških v športu pričakovalo, saj naj bi dokazovalo njihovo moškost (Leonard 1998, 246).

Starši otroke različnega spola bodisi zavedno, pogosto pa povsem nezavedno usmerjajo na različne življenjske poti. To je vidno že pri igri otrok, saj se dečki igrajo bolj agresivne, tekmovalne, športne igre, deklice pa so fizično manj aktivne, pri igranju prevzemajo vlogo matere, učiteljice, zdravnice, frizerke ipd. »Različne vzgojne poti in prijemi, različni odzivi na agresivne reakcije otroka, na njegovo čustvenost v športu, na njegove poskuse samostojnosti in iniciativnosti že v rosnih predšolskih letih, specifično vplivajo in učinkujejo na otroka« (Tušak in drugi 2003, 83).

Pritiski na otroke, da se obnašajo v skladu z družbeno pričakovanimi spolnimi vlogami, se nadaljujejo tudi v poznem otroštvu in adolescenci. Poleg staršev ima pomemben vpliv na dejavnosti odraščajoče mladine tudi šola, znotraj katere se izvaja športna vzgoja. Kot ugotavlja Mojca Doupona Topič, je šolska športna vzgoja v novejši zgodovini sicer povečala možnosti za telesno aktivnost deklet, vendar pa je hkrati tudi ponovno potrdila telesne razlike med spoloma in omejenost ženskih telesnih sposobnosti (Doupona Topič 2004, 101).

»Sedanja športna vzgoja še vedno reproducira miselnost, ki dekleta fizično podreja. Športna vzgoja dečkov pa proizvaja ideologijo, ki podpira kulturo moškosti s poudarkom na moči, robustnosti oziroma fizični dominaciji, ki gre z roko v roki s tekmovalnim športom« (Tušak in drugi 2003, 89). To pa se odraža tudi v razlikah med športnimi aktivnostmi fantov in deklet pri urah športne vzgoje v šoli.

Na razmišljanje ljudi in na oblikovanje njihovih stališč o položaju in vlogah spolov ter na oblikovanje stereotipnih predstav, povezanih s spolnimi vlogami, vplivajo tudi množični mediji. Mediji ustvarjajo določeno podobo o moških in ženskah v športu. Oba spola sta pogosto prikazana v stereotipni vlogi. Vemo pa, da podoba spola v medijih vpliva na oblikovanje stališč ljudi do vlog spolov v dejanskem življenju (Doupona Topič 2004, 141).

Ženske in njihovi športni dosežki so v medijih obravnavani drugače kot je to značilno za moške. Športna poročila posameznemu spolu pripisujejo različne karakteristike. Pri poročanju o ženskih športnih dosežkih se pogosto opisuje zunanji videz športnic. Ocenjuje se njihovo telesno višino in težo, pojavljajo se tudi spolno obremenjeni komentarji, kot so dolge noge, ženske obline ipd. Nasprotno pa se pri poročanju o

moških športnikih praviloma poudarjajo specifične športne informacije, kot so: pogoji treninga, potek tekmovanja, rezultati. Več se govori o njihovih sposobnostih, moči, vzdržljivosti (Doupona Topič 2004, 143–144). »Načini športnega poročanja ščitijo obstoječo mitologijo, ki na žensko telo gleda kot na simbol seksualnega izziva, moško telo pa simbolizira gospodarja narave« (Doupona Topič 2004, 143).

5.2 PARTICIPACIJA MOŠKIH IN ŽENSK V ŠPORTU

Šport je zaradi značilnosti tekmovanj dolgo časa veljal za moški teritorij. Predstavljal je neko obliko borbe med tekmovalci. Zmaga je pomenila dokaz premoči in prevlade nad drugimi (Tušak in Tušak 2003, 313). Kot navaja Coakley (1998, 65) ženskam na športnih prireditvah v času antične Grčije, med katerimi so najbolj znane olimpijske igre, ni bilo dovoljeno sodelovati, pa tudi kot zgolj gledalke niso imele vstopa na stadion in druge igralne površine. Kljub temu so se nekatere aktivno vključevale v šport, s čimer pa so tvegale svoj ugled v očeh moških. Pojavila so se namreč vprašanja in dvomi o seksualni usmerjenosti fizično močnih žensk, kajti fizična sposobnost ni bila v skladu z definicijami heteroseksualne ženske med Grki (Kidd v Coakley 1998, 65).

Tudi ustanovitelj modernih olimpijskih iger Baron Pierre de Coubertin je bil proti temu, da bi se ženske udeleževale iger ali da bi se udeleževale v športu nasploh. Na samem začetku olimpijskih iger moderne dobe se je celo odločno zoperstavil ideji, da bi na igrah tekmovali tudi ženske. Ženskega športa ni maral, saj naj bi bil nepraktičen, nezanimiv, neestetski in nekorekten (Doupona in Petrović 2000, 106–107).

Skozi zgodovino se je ženski šport v primerjavi z moškim razvijal zelo počasi, v skladu z družbenim razvojem. Do 18. stoletja je bila v družbi že zasidrana podoba ženske kot šibkejšega spola. Zaradi telesnih sposobnosti se fizično udeleževanje od žensk niti ni pričakovalo in ženske so preprosto izločali iz športnih aktivnosti. V 19. stoletju je bil šport domena moškega spola. Tiste ženske, ki so se vključevale v šport, so to počele predvsem zaradi socialnih nagibov in le redko zaradi tekmovanja. Med ženskami je bilo najbolj priljubljeno lokostrelstvo, v najvišjih slojih pa tudi lov s konji, ki po mnenju moških ni bil sprejemljiv za ženske, ker naj bi bilo jezdenje zelo zahtevno, poleg tega pa se jim je zdel nesprejemljiv tudi način jezdenja z razširjenimi nogami. Šele v začetku

20. stoletja se je začelo množično vključevanje žensk v različne oblike športa. Kljub temu se je še vedno ohranjalo drugačno pojmovanje žensk v športu kot moških. Moški šport je pomenil moškost, pogum in bojevitost, ženski pa skupinsko vadbo, spoštovanje pravil »lepega vedenja«. Zato so se ženske trudile zmanjšati ustvarjene razlike v športu in hkrati ohraniti naravne razlike. V 20. stoletju je nastala tudi prva delitev športnih aktivnosti na rekreacijske in tekmovalne. Vstop žensk na področje, na katerem so še pred nedavnim vladali moški, se je razširil tudi na področje dela, izobraževanja. Stereotipno podobo ženske kot občutljive in pasivne je počasi začela zamenjevati nova podoba športne ženske (Doupona Topič 2004, 29–33).

Razlike v športnem udejstvovanju moških in žensk so danes sicer manjše kot v preteklih stoletjih. Kljub temu v vsakdanjem življenju ni težko prepoznati razlik med spoloma v športu. Te so opazne že pri motivih, ki spodbujajo k športni aktivnosti, pa tudi pri izbiri določenih športnih zvrsti, v pogostosti in v načinu (organizirano ali neorganizirano) izvajanja aktivnosti.

V Sloveniji se je začelo načrtno spremljati športno-rekreativno dejavnost v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Podatki iz zadnje izvedene študije o športno-rekreativnih navadah Slovencev iz leta 2008 kažejo, da so razlike med spoloma v pogostosti ukvarjanja s športno rekreacijo izginile, saj je delež športno aktivnih žensk že skoraj izenačen z deležem aktivnih moških. Gotovo ima za porast športne dejavnosti pri ženskem spolu veliko zaslugo tudi bogata ponudba različnih športnih programov, ki je prav za ženski del populacije v zadnjih letih naredila velik napredek. V izbiri športnih zvrsti je opaziti razliko med spoloma. Po pregledu vrstnega reda najbolj priljubljenih športnih dejavnosti lahko ugotovimo, da so hoja, plavanje in kolesarjenje na prvih treh mestih tako pri ženskah kot moških. S hojo se vendarle ukvarja večji odstotek žensk. Vzrok temu je verjetno tudi dostopnost te dejavnosti, saj se v bistvu lahko začne že takoj, ko prestopimo domači prag. Poleg tega je hoja nižje intenzivna dejavnost, ki ne zahteva velikega navora. Največje razlike med spoloma v priljubljenosti športno-rekreativnih dejavnosti so vidne v dejavnostih, ki so energetske bolj naporene in zahtevajo več športnega znanja. Moški se tako v veliko večji meri raje ukvarjajo z ekipnimi športnimi igrami (nogomet, košarka). Ženske pa dajejo v primerjavi z moškimi večji poudarek aerobiki in vadbi doma (jutranja gimnastika) (Pori in drugi v Jakovljević 2013, 20–26).

»Odnosi med spoloma ter ženska in moška kulturna identiteta igrata v procesu vključevanja žensk v posamezne športne panoge pomembno vlogo« (Doupona Topič in Petrović 2007, 155). Med desetimi najbolj priljubljenih športi pri ženskah pri nas ni že od leta 1992 niti enega ekipnega športa in tudi ne športa, pri katerem prihaja do telesnega stika. Moški se za razliko od žensk nagibajo k športom tekmovalnega značaja, kjer je pomembnejše premagovanje nasprotnika (nogomet, košarka, namizni tenis, tenis), ženske pa se vse bolj nagibajo predvsem k bolj estetskim športnim aktivnostim (aerobika, ples, jutranja gimnastika) in k aktivnostim, ki potekajo v naravi (hoja, planinarjenje, kolesarjenje, plavanje, smučanje, trim) (Doupona Topič in Petrović 2007, 155).

Število športno aktivnih žensk je v Sloveniji v zadnjih desetletjih zelo naraslo, k čemur je prav gotovo pripomogla tudi pestrejša ponudba športnih programov, namenjenih izključno ženskam, vendar pa se, kot ugotavlja tudi Mojca Doupona Topič (Doupona Topič 2004, 5), v današnji družbi še vedno več pozornosti posveča dejavnostim, ki so povezane z moško udeležbo v športu. »Pojmovanje športa v današnjem času ni univerzalno, ampak ga - brez dilem - delimo na ženski in moški šport. Ženske rezultate direktno primerjamo z moškimi in na ta način utrjujemo prepričanja, da je ženski šport manj vreden od moškega« (Doupona Topič 2004, 19).

6 MOTIVACIJA IN ŠPORT

6.1 OPREDELITEV MOTIVACIJE

Fizične značilnosti, senzorni procesi, procesi odločanja, spretnosti in sposobnosti sestavljajo človekov sistem, za delovanje sistema v določeni smeri pa je odgovorna motivacija. Motivacijo lahko definiramo »/.../ kot tisto univerzalno in večdimenzionalno silo oziroma tendenco sil, ki daje energijo, usmerja in vodi človekovo aktivnost, po drugi strani pa pravzaprav omogoča, da se človekova znanja, sposobnosti in spretnosti sploh lahko udeležijo v neki akciji na poti do želenega oz. atraktivnega cilja« (Tušak 1999, 21).

Človekove potrebe, želje, interesi, mnenja in neposredni motivi sestavljajo motivacijski prostor, ki je odgovoren za obnašanje posameznika v določenih situacijah. Pojem motiva zajema vse tiste dejavnike, ki usmerjajo naše delovanje in doživljanje (Musek 1982 v Majerič 2002, 15). Motivacijska struktura nastaja v človekovi osebnosti z interakcijo njegovih konativnih in kognitivnih procesov v odnosu do socialnega okolja in vrednot v danem trenutku (Trstenjak 1974 v Majerič 2002, 15).

Zaradi raznih želja, potreb in nagibov se sproži moč motiva in človek se začne obnašati tako, da sledi svojemu postavljenemu cilju. Motiv torej deluje kot neka sila, ki sproži človekovo dejavnost ter določa njeno obliko, smer, intenzivnost in trajanje. Kot meni Tušak, v vsakem trenutku na nas deluje več različnih motivov, od povezav med njimi, od njihove hierarhije pa je v veliki meri odvisno, kakšen bo učinek njihovega delovanja (Tušak 1999, 21).

6.2 MOTIVACIJA V ŠPORTU

Podobno kot za druge človekove dejavnosti velja, da je motivacijska struktura posameznika odločilnega pomena tudi za začetek, pogostost, obliko in trajanje njegove športne dejavnosti. Ljudje se s športom ukvarjajo iz različnih razlogov, ki se skozi čas lahko bolj ali manj spreminjajo. Vsak od razlogov pomeni za človeka motiv.

Posameznik ima lahko pozitiven odnos do športa ali interes za določeno športno panogo, kar pa samo po sebi še ni dovolj za to, da tudi sam začne in nadaljuje s športno aktivnostjo. »Nujna je dinamojena moč motiva, da aktivira energijski potencial, ki je potreben za to, da se dejavnost začne. Včasih je to kognitivno, razumsko utemeljena potreba ali želja po koristnih učinkih športa, pogosto pa zadošča samo močan čustveni impulz in dejavnost se sproži preprosto zato, ker nas to veseli« (Petkovšek v Sila in drugi 1997, 118).

Gavin (v Jakovljević 2013, 67) izpostavlja 3 tipe pomembnejših motivov za športno aktivnost:

- telesni: razvijanje in krepitev mišic, oblikovanje telesa...
- psihološki: človek ugotovi, da ga vadba sprošča in izboljšuje njegovo razpoloženje, zaradi učinkov rekreacije na telo se mu izboljša tudi samopodoba in ima posledično boljši občutek glede lastnega telesa
- socialni- nekateri lažje vadijo v skupini, drugi sami, eni so tekmovalni in se radi udeležujejo rekreativnih tekmovanj, nekateri so bolj odprti navzven, potrebujejo družbo drugih, lažje in z večjim veseljem vadijo v skupini, na drugi strani so tisti, ki se raje posvečajo sebi, svojim občutkom, premlevajo svoje ideje in uživajo ob nabiranju km na kolesu ali pri teku...

Socialni psihologi so z namenom opisati niz faktorjev, ki pojasnjujejo, zakaj ljudje nadaljujejo z vključevanjem v neko aktivnost, predstavili *model zavezanosti*. Kot navajata Scanlanova in Simmons (v Tušak in Tušak 2003, 66) je predanost oziroma zavezanost udeležbi v športu funkcija:

- športnikovega zadovoljstva oziroma uživanja v športu
- atraktivnosti drugih alternativnih aktivnosti zunaj športa
- športnikovih investicij v udeležbo v športu
- priložnosti zaradi kontinuirane udeležbe v športu
- socialnih silnic

Vemo, da na človekove vrednote, interese in motive vpliva družba, v kateri živi. Torej tudi športnikova motivacija pri tem ni nobena izjema. »Njegova motivacija je strogo pogojena tudi z vplivi okolja, socialnim sistemom in njegovo vlogo v družbi, hkrati pa

ne smemo zanemariti obstoječega sistema vrednot, ki pa je tako ali tako v veliki meri odvisen od družbe« (Tušak 1999, 24).

6.2.1 NOTRANJA IN ZUNANJA MOTIVACIJA ZA ŠPORT

Vsako aktivnost lahko bolje opravljamo, če želja po tej aktivnosti izhaja iz nas samih. Kadar si cilj postavimo sami in se z določeno aktivnostjo ukvarjamo zato, ker sami tako želimo, je naša motivacija notranja (intrinzična), v nasprotnem primeru pa govorimo o zunanji (ekstrinzični) motivaciji (Kapelj Gorenc 2002, 92).

Notranje motivirano vedenje se povezuje z občutki zadovoljstva in užitka. Je tisto vedenje, ki ga že otrok pridobi ob doživetju občutka nekih sposobnosti in obvladovanja neke aktivnosti, ob možnosti samoodločanja. Zunanje motivirano pa naj bi bilo vedenje, do katerega pride zaradi želje po nagradi ali zaradi strahu pred kaznijo ali neuspehom (Tušak 2001,63).

Notranja motivacija posameznika, ki se ukvarja s športom, je primarno določena z notranjo željo po razvijanju nekih optimalnih spretnosti in sposobnosti. Notranje motivirani posamezniki so vključeni v športno dejavnost zaradi lastnega zanimanja, zabave, prijateljstva, ohranjanja zdravja, zaradi zadovoljstva, ki ga doživljajo ob izboljševanju svojega znanja in sposobnosti. Nasprotno pa se zunanja motivacija nanaša na razloge, ki so zunaj posameznika. To so odobravanje določenih oseb (starši, trenerji, navijači), tekmovalno poudarjanje zmage in vrhunskih dosežkov, materialne nagrade, popularnost, socialni status in ugodnosti, ki izhajajo iz njega.

Pogosto so pri športnikih prisotni tako notranji kot zunanji motivi, vendar eni prevladujejo. Tisti, pri katerih prevladujejo zunanji motivi, težje obdržijo ustrezno motivacijo za vztrajnost v izvajanju dejavnosti. Velika odvisnost od nagrad vpliva tudi na način športnikovega vedenja, ki ni tako zaželeno kot obnašanje notranje motivirane osebe (Tancig 1987, 151). Možno pa je, da zunanji izvori motivacije vodijo do notranjih. Neka nagrada lahko posameznika spodbudi k intenzivnejšemu ukvarjanju s športno aktivnostjo, občutki zadovoljstva, ki temu sledijo, pa lahko postanejo glavni vir motivacije (Tancig 1987, 138).

Pozitiven čustveni naboj lahko pomeni trajnejšo spodbudo za posameznikovo športno aktivnost kot pa racionalno priznavanje vrednosti športa za ohranitev zdravja, sposobnosti ali ugleda v družbi. Nekateri občutijo večje zadovoljstvo v sami dejavnosti kot pa v pozneje doseženih ciljih. Marsikoga, ki se ukvarja s športom, ne zanimajo toliko rezultati, lastne sposobnosti, športni videz, ampak je športno aktiven preprosto zato, ker uživa v gibanju samem. Intrinzična motivacija v tem primeru prevladuje nad ekstrinzično. (Petkovšek v Sila in drugi 1997, 118)

6.2.2 INDIVIDUALNI IN SOCIALNI VIDIKI MOTIVACIJE ZA ŠPORT

Posameznikova notranja in zunanja motivacija, udeležba in vztrajanje v športu so pod vplivom njegovih individualnih značilnosti (spol, starost, izobrazba, osebnostne značilnosti), ne smemo pa pozabiti na socialni vidik oziroma na vpliv socialnega okolja. Namreč socialno-kulturni sistem vpliva na interese in stališča do dejavnosti, ki se jih posameznik želi udeležiti, kot tudi na njegovo motivacijo.

Okolje, v katerem človek odrasča, vpliva na oblikovanje njegovih stališč in vzorcev vedenja. Stili življenja, priljubljene dejavnosti in dosežki se spreminjajo od kulture do kulture. Vpliv kulturnega okolja je najbolj viden, če primerjamo posamezne dežele glede raznih oblik športnega udejstvovanja. V Kanadi, kjer je najbolj popularen hokej, želijo mnogi že od mladih let postati hokejisti, saj sta s hokejem povezana slava in prestiž. Vzrok za to so seveda družbeno-kulturne razmere. V Evropi je najbolj razširjen nogomet, v ZDA košarka, ameriški nogomet, baseball (Tancig 1987, 140).

Pomen socialnega vplivanja v športu najlažje opazimo prek stališč in pričakovanj pomembnih drugih (npr. stališča in pričakovanja družine, preference vrstnikov). Včasih se dogaja, da se nekdo začne ukvarjati s kako športno panogo zgolj pod vplivom družbenega okolja, v katerem živi. Družina, sosodje, prijatelji itd. ga navajajo na neko panogo športa, ki se ji posameznik sicer najverjetneje ne bi posvetil. Motivacija za športno usmerjenost je tedaj v družbi, ne v posamezniku (Tancig 1987, 141).

Tušak med dejavniki motivacije v športu izpostavlja osebnostne značilnosti posameznika in socialno ojačanje oziroma nagrajevanje in spodbujanje. Med osebnostnimi značilnostmi so pomembne posameznikova telesna in mentalna starost,

spol, njegovi interesi, orientacija k samoaktualizaciji in osebnemu izboljšanju. Socialni ojačevalci, ki so prisotni v športnikovem okolju in imajo tudi velik vpliv na njegovo motivacijo, pa so spremenjen socialni status, nagrade, večja socialna podpora in priljubljenost. Tako individualni kot socialni dejavniki vplivajo v odvisnosti od športnikove izbire, intenzitete njegove vključenosti v šport in želje ostati športno aktiven čim dlje (Tušak 1999, 203).

6.2.3 MOTIVACIJA V ODNOSU NA REKREATIVNI IN VRHUNSKI ŠPORT

Vsaka športna aktivnost ima v ozadju določene motive, ki so odvisni od različnih dejavnikov, med drugim tudi od stopnje športnega udejstvovanja. Tako je motivacijska struktura pri vrhunskih športnikih bistveno drugačna kot pri udeležencih športno-rekreativnih dejavnosti. Vrhunski športniki težijo k čim boljšim rezultatom, udeležbi na pomembnejših mednarodnih tekmovanjih (evropska in svetovna prvenstva, olimpijske igre) in čim boljši uvrstitvi na le-teh. Bistveno pomembnejši so jim motivi neodvisnosti in individualnosti ter premagovanje drugih.

Rekreativni športniki pa so po ugotovitvah raziskav po svetu in pri nas bolj notranje motivirani. Razlogi za njihovo športno aktivnost niso posledica zunanjih spodbud kot so denar, materialne nagrade, popularnost, temveč predvsem posledica notranjih spodbud kot npr. dobro počutje, zadovoljstvo, samozavest. To je tudi razumljivo, saj sama narava rekreativnega športa dejansko ne nudi nekega prestiža, denarnih nagrad, popularnosti. (Repe 1997, 38).

Med motivi rekreativnih športnikov, ki izvirajo iz notranje motivacije, so najpogostejši ohranjanje in izboljševanje zdravja, sprostitve, zabava, socialna interakcija. To potrjuje tudi raziskava (Berčič in Bednarik 19 v Repe 1997, 39), ki predstavlja analizo akcije Teden športa, saj je pokazala, da se je večina rekreativnih športnikov akcije udeležila zaradi izboljšanja in ohranjanja telesne kondicije ter zdravja. V ospredju pa so bili še motivi razvedrila, zabave, psihične sprostitve.

V raziskavi leta 1997 (Tušak in drugi v Tušak 1999, 84) so se pokazale naslednje razlike v motivaciji vrhunskih in rekreativnih športnikov:

- rekreativne športnike v prvi vrsti motivirajo motivi *želim biti telesno sposoben in zdrav, želim ostati v dobri formi in rad se zabavam*
- pri rekreativnih športnikih je močnejše izražen incentiv napredovanja na višjo raven, kar potrjuje njihovo večjo odvisnost od notranje motivacije
- v vrhunskem športu so bolj izraženi incentivi storilnosti in popularnosti

6.2.4 MOTIVACIJA ZA ŠPORTNO AKTIVNOST V ODNOSU NA SPOL

Razlike med spoloma v ciljnih orientacijah so vidne tudi na področju športa. Ženske kažejo več notranje motivacije, moške pa v primerjavi z njimi bolj motivira zmagovanje ter razkazovanje svojih sposobnosti (Briere in Vallerand v Repe 1997, 31). Telesna vadba žensk se bolj nagiba k doživljanju gibanja in občutenju lastnega telesa kot pa merljivosti rezultata, kar potrjujejo tudi športne zvrsti kot so ples, aerobika, gimnastika, joga, pilates, ki so med ženskami zelo priljubljene.

Kot so ugotovili Gould in drugi (v Tušak in Bednarik 2002, 44), ženske med razlogi za udeležbo v športu višje vrednotijo motive rekreacije, prijateljstva in zabave kot moški. Pri moških pa je bolj izražena tekmovalnost. »Seveda pa so tudi ženske lahko izredno visoko storilnostno orientirane v športu, vendar pa jim tekmovanje služi bolj za doseganje nekih osebnih ciljev, kot pa za medsebojno primerjavo in zmagovanje nad drugimi, kot je to značilno za moške« (Repe 1997, 32).

Razlike med spoloma v motivaciji za šport so pokazali tudi rezultati raziskave »Motiviranost odraslih prebivalcev Slovenije za športno dejavnost«, ki je bila leta 1997 izvedena na Inštitutu za kineziologijo na Fakulteti za šport v Ljubljani. Ugotovljeno je bilo, da je med motivi, ki spodbujajo športno dejavnost na prvem mestu želja po zdravju in boljšem počutju, ki pa je pri ženskah nekoliko izrazitejša. Zelo pogosto se tako pri moških kot pri ženskah med motivi pojavlja želja po ohranjanju telesnih in delovnih sposobnostih. Tekmovanje, rivalstvo in uživanje v naporu so bolj domene moškega spola, pri ženskah pa je izrazitejša želja po mladostnem športnem videzu. (Petkovšek v Sila in drugi 1997, 126).

Da prihaja do določenih razlik med spoloma že v mlajših letih, sta potrdila Tušak in Černohorski (v Tušak 1999, 218), ki sta ob raziskovanju motivov za udeležbo v športu

in ciljne orientacije pri mladih športnikih prišla do spoznanja, da fantje višje vrednotijo motive *rad zmagujem, rad imam nagrade, želim biti popularen, rad imam akcijo*, dekletom pa sta pomembnejša motiva *rada se zabavam* in *rada nekaj počnem*. Fantje so bolj zunanje motivirani, medtem ko dekleta več vzpodbud iščejo v notranji motivaciji. »Vse to samo potrjuje, da je motivacijska klima v naši kulturi takšna, da že zelo zgodaj usmerja razmišljanja in cilje fantov k primerjanju, lahko bi rekli, da kultura pogojuje njihove vrednote in motive s podobo uspešnega in ambicioznega moškega, medtem, ko pri dekletih ni tako« (Tušak 1999, 219).

7 ŠPORTNO UDEJSTVOVANJE ŠTUDENTOV V SLOVENIJI

»Položaj športne dejavnosti v visokem šolstvu se razlikuje od položaja športne vzgoje v osnovnih in srednjih šolah /.../« (Cerar 2013, 8). Športna vzgoja ima namreč zagotovljeno mesto v predmetniku slovenskih osnovnih in srednjih šol (2 do 3 ure tedensko), medtem ko za visokošolske ustanove, še posebej z uvedbo bolonjskih študijskih programov, to ne velja. Pred prenavo so študijski programi na večini fakultet Univerze v Ljubljani in Univerze v Mariboru več let vključevali športno vzgojo kot obvezen predmet. Danes, ko je v Sloveniji že povsem uveljavljen bolonjski študij, je situacija bistveno drugačna.

Z uvedbo študijskih programov, skladnih z načeli bolonjskega procesa, športna vzgoja v visokošolskih in univerzitetnih programih nima več statusa obvezne sestavine študijskih programov (Kolar in drugi v Cerar 2013, 10). Izjemoma v nekaterih bolonjskih študijskih programih sicer lahko še zasledimo športno vzgojo kot obvezni predmet (npr. na Ekonomski fakulteti v Ljubljani), večinoma pa se danes študentska športna vzgoja uveljavlja v obliki kreditno ovrednotenih izbirnih predmetov v prvostopenjskih študijskih programih ali kot del organiziranih obštudijskih športnih dejavnosti, ki se jih študenti in študentke prostovoljno udeležujejo.

Krovna športna organizacija na področju tekmovalnega univerzitetnega športa je Slovenska športna zveza (SUSA). Ta v sodelovanju s članicami in nacionalnimi panožnimi športnimi zvezami izvaja državna univerzitetna prvenstva, koordinira udeležbo študentov in študentk na evropskih in svetovnih prvenstvih ter univerzijadah. (Cerar 2013, 13). Za najbolj aktivne študente, ki se želijo udeleževati tudi športnih tekmovanj je torej poskrbljeno.

Študenti in študentke se lahko s športom ukvarjajo redno ali le občasno, organizirano ali neorganizirano, sami ali v družbi. Sodelujejo lahko tudi na raznih športnih dogodkih, ki niso organizirani s strani univerze, ki jo obiskujejo, ampak s strani raznih društev in klubov. Ponudba športne dejavnosti je vsaj v večjih mestih danes že dovolj pestra, da

vsakdo lahko najde nekaj zase. Različni športni klubi in športni centri se tudi cenovno prilagajajo študentom, možno se je udeleževati tudi subvencionirane vadbe.

Kdor ima željo, se torej v času študija lahko tako ali drugače ukvarja s športom, zato odsotnost obveznega predmeta športne vzgoje v študijskih predmetnikih ne bi smela biti razlog, da študentska mladina ne bi bila športno aktivna. Vendarle se na tem mestu postavlja vprašanje, v kolikšni meri se študenti samoiniciativno udeležujejo v športu, v kolikor jih k temu ne obvezuje njihov študijski program. Kolar (2010) ugotavlja, da je po začetku uvajanja bolonjske prenovne in reorganizacije športne dejavnosti na Univerzi v Ljubljani zaznati negativen trend deleža študentov, vključenih v redno organizirano športno dejavnost. Na zmanjševanje deleža študentov, ki se redno organizirano ukvarjajo s športom, je nedvomno vplivala ukinitve obvezne športne vzgoje in uvajanje programov obštudijske športne dejavnosti (Kolar v Cerar 2013, 17).

7.1 PREGLED RAZISKAV O ŠPORTNI AKTIVNOSTI ŠTUDENTSKE MLADINE V SLOVENIJI

Na področju športnega udejstvovanja mladih je bilo v slovenskem prostoru narejenih že kar precej raziskav, vendar prevladujejo raziskave pri osnovnošolski in srednješolski mladini. Področje študentske športne dejavnosti je manj raziskano. Na tem področju je Meta Petkovšek (1980, 1981) raziskovala motiviranost in dinamiko interesov slovenskih visokošolcev za športno dejavnost. Majerič (2002) je preučeval strukturo motivov za športno dejavnost pri študentih, redno vpisanih na fakultete, višje- in visokošolske zavode Univerze v Ljubljani v študijskem letu 2000/2001. Novejše ugotovitve glede športne dejavnosti študentov, je v svojem magistrskem delu predstavila Katja Cerar (2013). Nekoliko manj obsežno so se v preteklosti te tematike lotili tudi že nekateri študenti in študentke v svojih diplomskih delih. V nadaljevanju predstavljamo izsledke omenjenih raziskav v zvezi s športno aktivnostjo študentov v Sloveniji.

V letu 1979 je bila po podatkih raziskave Mete Petkovšek (1980) večina študentov (skupaj 68% anketiranih) enkrat do trikrat na teden športno aktivna. Med njimi je bilo 71% fantov in 66% deklet. Pogosto (od štirikrat do sedemkrat na teden) se je s športom

ukvarjalo 17% fantov in le 8% deklet. 26% deklet in 13% fantov pa se je zgolj priložnostno ukvarjalo s športom. Na neorganiziran način je bilo športno aktivnih 66% študentov, od tega 55% fantov in kar 80% deklet. Razlike med spoloma v pogostosti športne aktivnosti so torej bile opazne. Študentje so bili pogosteje športno aktivni kot študentke. Na vrhu hierarhične lestvice motivov za športno aktivnost je bilo pri obeh spolih prepričanje, da ukvarjanje s športom koristi zdravju in motiv zadovoljstva, ki izvira iz same aktivnosti. Nadaljnja primerjava med spoloma je vendarle pokazala določene razlike tudi v motivacijski strukturi tedanjih študentk in študentov. Medtem ko so študentke od svoje športne aktivnosti pričakovale predvsem psihično sprostitvev, zabavo, družabnost in igranje ter videle šport kot sredstvo za ohranitev vitalnosti, je šport študentom pomenil predvsem možnost potrjevanja, sredstvo za merjenje moči in sproščanje energije v športni borbi in tekmi.

Vzroke pomembnih razlik pri motivih za športno aktivnost je Petkovškova pripisala deloma naravnim razlikam med spoloma, deloma tradicionalnemu pogledu družbenega okolja na socialno vlogo ženske in ob tem prilagajanju deklet modelu ženskosti, kakršnega so ustvarili moški, deloma pa tudi slabšim izkušnjam in manjši izpolnitvi aspiracij, ki naj bi jih dekleta doživljala ob svoji športni aktivnosti (Petkovšek 1980, 125).

Razlike so bile tudi v športni preferenci med fanti in dekleti. Fantje so imeli pomembno večje indekse ukvarjanja in zanimanja v nogometu, košarki, keglanju, hokeju, avtomoto športu, alpinizmu, strelstvu, karateju, smučanju. Dekleta so imela višjo vrednost intenzivnosti ukvarjanja z odbojko, badmintonom, plesom, kolesarjenjem, trimom, hojo, drsanjem in kotalkanjem (Petkovšek 1981).

Majerič (2002) je ob raziskovanju strukture motivov za športno dejavnost pri študentih Univerze v Ljubljani ugotovil povečanje deleža pogosto športno aktivnih študentov v obdobju med letoma 1979 in 2001 in povečanje števila študentov, ki se s športom ukvarjajo neorganizirano. Glede načina ukvarjanja s športom je ugotovil, da pri obeh spolih prevladuje neorganizirano športno udejstvovanje, pri katerem se študentje s športom ukvarjajo sami (22%), s prijatelji (21%) ali v krogu družine (11%). Pri organiziranem načinu prevladuje športna vzgoja (16,5%). Primerjava med spoloma kaže, da se moški več ukvarjajo s športom neorganizirano s prijatelji, ženske pa več

neorganizirano same in v krogu družine. Bistveno več študentov (16,76%) kot študentk (9,38%) je vključenih v organizirano vadbo v športnem društvu ali klubu. Ugotovil je tudi, da obstajajo določene razlike v pogostosti športne aktivnosti glede na spol ter tudi razlike v razvrstitvi primarnih motivov za športno aktivnost. Skupno se največ študentov in študentk s športom ukvarja dvakrat do trikrat na teden (35,31%). Bistvena razlika se tu kaže v obeh skrajnih različicah: pri vsakodnevni športni aktivnosti (moški 4,85%, ženske 3,99) in pri tistih, ki se nikoli ne ukvarjajo s športom (moški 3,32% in ženske 6,58%). Študenti se pogosteje ukvarjajo s športom kot študentke, kar se kaže v njihovem večjem deležu športno aktivnih pri športni vadbi štirikrat do šestkrat na teden ter pri vsakodnevni vadbi. Med motivi ženske višje kot moški vrednotijo motive zdravja, gibanja v naravi, sprostitve ter uživanja in zabave. Motivi ukvarjanja s športom zaradi vzdrževanja telesne kondicije, zadovoljstva in ohranjanja mladostnosti so pri obeh spolih enako pomembni. Motivu vzdrževanje telesne teže ženske pripisujejo večji pomen kot moški, nižje kot moški pa vrednotijo motive tekmovalnosti, preverjanja telesnih sposobnosti in navezanosti na športni kolektiv (Majerič 2002, 78–103).

Razvrstitev posameznih športov, s katerimi se ukvarja študentska mladina, v letu 2001 v primerjavi z letom 1979 (Petkovšek 1981) kaže trend rasti individualnih športov pri obeh spolih. Pri ženskah so to hoja, tek v naravi, kolesarjenje. Nasprotno je zaznati padec ukvarjanja žensk s plavanjem, plesnimi dejavnostmi, badmintonom in trimom. Opazen tudi pojav novih športnih zvrsti kot posledica novih športnih trendov (aerobika, rolanje, fitnes). Pri moških je opazen povečan interes za hojo, kolesarjenje in tek v naravi, ter nekoliko presenetljivo je manjše zanimanje študentov za nekatere športne igre: košarka, nogomet, namizni tenis. Med desetimi najbolj priljubljeni športi si pri ženskah sledijo od hoje, sprehodov, teka v naravi, kolesarjenja, aerobike, plavanja, rolanja, plesnih dejavnosti do badmintona, fitnesa in trima. Pri moških prevladuje hoja in sprehodi, kolesarjenje, tek v naravi, košarka, nogomet, fitnes, plavanje, namizni tenis, trim in odbojka (Majerič in drugi 2001, 490).

Tako kot Majerič (2002) je tudi Cerarjeva (2013) na podlagi raziskave na vzorcu študentov Univerze v Ljubljani v študijskem letu 2010/2011 prišla do ugotovitve, da se večina študentov in študentk s športom ukvarja neorganizirano. Pri primerjavi med spoloma je ugotovila, da obstajajo razlike tako v pogostosti ukvarjanja s športom kot tudi v motivih za športno aktivnost. Študenti so bolj športno aktivni kot študentke, saj

športni aktivnosti namenijo skoraj 5 ur na teden, študentke pa 3,5 ure na teden. Med motivi za športno aktivnost študentke višje vrednotijo naslednja področja motivov: *Obvladovanje stresa, Revitalizacija, Skrb za zdravje, Obvladovanje teže, Ohranjanje videza in Gibljivost*. Pri študentih pa so bolj v ospredju *Uživanje, Socialna primerjava, Izziv, Občutek pripadnosti, Tekmovalnost, Moč in vzdržljivost*.

Tina Cupar (2012) je v okviru svojega diplomskega dela, v katerem je preučevala vključenost športnih aktivnosti v življenjskem slogu mladih, opravila raziskavo na vzorcu 112 študentov Univerze v Mariboru v študijskem letu 2011/2012. Ugotovila je, da je športna aktivnost med prostočasnimi aktivnostmi anketiranih študentov na drugem mestu, takoj za druženjem s prijatelji in pred preživljanjem časa pred računalnikom ali televizijo. Večina anketiranih je športno aktivnih, največ med njimi (42%) se jih s športom ukvarja dvakrat do trikrat tedensko, precej jih je športno aktivnih tudi enkrat tedensko (28,6%) in štirikrat do šestkrat tedensko (14,3%). Tako moški kot ženske najpogosteje tečejo ali kolesarijo, precej priljubljeno je tudi smučanje, na kar verjetno vpliva bližina smučarskega središča. Med anketiranimi je nekoliko več študentk, ki se ukvarjajo s športom, vendar je med redno športno aktivnimi več študentov. Med motivi in razlogi prevladujejo zdravje, užitek, sprostitiv in zabava. Ženske v večji meri poudarjajo pomen športne aktivnosti za zdravje in oblikovanje postave, moškim pa poleg skrbi za zdravje šport v večji meri kot ženskam predstavlja tudi možnost za druženje s prijatelji. Med študenti, ki izhajajo iz urbanega in ruralnega bivalnega okolja, avtorica ni zaznala pomembnejših razlik v pogostosti športne aktivnosti, prav tako se ne kažejo razlike glede tega med študenti različnih študijskih smeri. Kaže pa se vpliv družinskega okolja. Z naraščanjem izobrazbe staršev narašča tudi športna aktivnost študentov in študentk in večja je športna aktivnost študentov, pri katerih se s športom ukvarja vsaj eden od staršev.

Življenjski slog študentske mladine je v diplomskem delu preučevala tudi Saša Lotrič (2015), pri čemer je uporabila podatke raziskave »Življenjski slogi študentov« (Majerič s sodelavci 2013), v katero so bili zajeti redno vpisani študenti in študentke Univerze v Ljubljani v študijskem letu 2012/2013. Z analizo te raziskave je tudi ona ugotovila, da obstajajo statistične razlike v pogostosti športne vadbe med spoloma. Največ študentov (33,9%) se s športom ukvarja od štirikrat do šestkrat tedensko, največ študentk (41,4%) pa od dvakrat do trikrat tedensko. Vsaj enkrat tedensko je športno aktivnih 10,9%

študentov in 13,8% študentk. Med tistimi, ki vsak dan namenijo nekaj časa športni aktivnosti, je 14,6% študentov in 10% študentk. Na splošno se torej tudi po teh podatkih fantje pogosteje kot dekleta ukvarjajo s športom.

8 EMPIRIČNA RAZISKAVA

V teoretičnem delu smo s pomočjo literature, povezane s temo diplomskega dela, preučevali določene dejavnike socializacije, ki vplivajo na posameznikovo športno aktivnost in na podlagi sekundarnih virov (že opravljene raziskave med slovenskimi študenti) že dobili vpogled v to, kakšen vpliv ima spol pri športni aktivnosti študentske mladine. V empiričnem delu pa smo želeli pridobiti še dodatne informacije, s katerimi bi lahko potrdili že pridobljena spoznanja ali morda po opravljeni analizi raziskave prišli še do kakšnih novih ugotovitev. Zanimalo nas je predvsem, kakšen je vpliv glavnih dejavnikov socializacije na športno aktivnost v raziskavo vključenih predstavnikov študentske populacije. Poleg tega smo želeli tudi dodatno preveriti ugotovitve preteklih raziskav glede razlik med spoloma, do katerih prihaja na področju športa. Nekaj pozornosti smo namenili tudi ugotavljanju morebitnega vpliva študentskega načina življenja, finančnih zmožnosti in športne ponudbe na športno aktivnost študentk in študentov.

8.1 METODA RAZISKOVANJA

Pri raziskovanju smo uporabili kvalitativno metodo raziskovanja – polstrukturirani intervju. Glede na cilj raziskave smo pripravili seznam tematik in za vsako od njih oblikovali nekaj širše zastavljenih vprašanj, na podlagi katerih so potekali dialogi z izbranimi intervjuvanci. Vprašanja so bila torej osredotočena na določene teme in odprtega tipa, se pravi z nestandardiziranim okvirjem odgovarjanja. Postavljali smo jih glede na potek pogovora in glede na posredovane informacije s strani posameznega intervjuvanca. Intervjuje smo izvajali posamično na različnih lokacijah: na domu, zunaj v parku ali v bližini športnih igrišč, v ne preveč hrupnem gostinskem lokal. Pogovore smo tonsko snemali s pomočjo diktafona, s čimer so bili udeleženci vnaprej seznanjeni in v kar so tudi privolili.

Presodili smo, da je intervju za naš namen raziskave najučinkovitejša metoda, saj nam omogoča podrobnejši vpogled v izbrano tematiko. Pomanjkljivost te metode pa se je pokazala v njeni časovni zahtevnosti, saj sta nam izvedba intervjujev in njihova priprava za analizo kljub majhnemu številu intervjuvancev vzeli veliko časa. Določeno omejitev

raziskave predstavlja tudi majhen vzorec, ki ni reprezentativen, vendar pa bistvo kvalitativnih raziskav ne leži v velikih vzorcih, ampak bolj poglobljenem pristopu, s katerim je mogoče pridobivati tudi podatke, ki jih s kvantitativno metodo kot je na primer anketa, težje zaznamo.

8.2 RAZISKOVANI VZOREC

Pri vzorčenju smo uporabili predvsem vezi s prijatelji in znanci, ki so nam predlagali kako osebo (študenta ali študentko), za katero so menili, da bi bila pripravljena sodelovati v raziskavi. Vzorec je neslučajan, saj smo vanj, z namenom pridobiti čim več uporabnih informacij, vključili tiste osebe, ki so izkazovale določeno značilnost, in sicer so bile vse vsaj občasno športno aktivne.

V vzorec je vključenih 12 oseb (6 študentov in 6 študentk) starih med 21 in 25 let. Intervjuji s študenti in študentkami so se izvajali v študijskem letu 2006/07 in 2007/08. Diplomsko delo je namreč začelo nastajati že v tistem času in smo se odločili, da za potrebe raziskave uporabimo že takrat opravljene intervjuje. Študenti in študentke, vključeni v raziskovani vzorec, so torej bili vpisani na različne predbolonjske študijske programe v Ljubljani, Portorožu in Novem mestu. Vsi, razen ene študentke so obiskovali študijske programe izven kraja stalnega prebivališča.

Tabela 8.1: Osnovni podatki o osebah, vključenih v vzorec

Študent/-ka	Spol	Starost v letih	Bivalno okolje	Izvajalec študijskega programa
1. Manca	Ž	21	vas	Likovna akademija
2. Tanja	Ž	21	vas	Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo
3. Jana	Ž	22	mesto	Fakulteta za šport
4. Marjetka	Ž	23	vas	Filozofska fakulteta
5. Nives	Ž	23	mesto	Visoka poslovna šola
6. Saša	Ž	24	mesto	Visoka šola za upravljanje in poslovanje
7. Anže	M	22	mesto	Fakulteta za pomorstvo in promet
8. Luka	M	22	mesto	Ekonomska fakulteta
9. Matej	M	24	vas	Filozofska fakulteta
10. Jure	M	25	vas	Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo
11. Andrej	M	25	vas	Fakulteta za računalništvo in informatiko
12. Gregor	M	25	mesto	Fakulteta za pomorstvo in promet

8.3 UGOTOVITVE RAZISKAVE PO TEMATSKIH SKLOPIH

Vprašanja, ki smo jih postavljali v intervjujih, so bila povezana z določenimi izbranimi tematikami. En večji sklop vprašanj se je nanašal na športno aktivnost v družini, drugi na športno vzgojo v šoli, tretji na športno aktivnost posameznikov v študentskem obdobju. To so bile teme, znotraj katerih je bilo zastavljenih največ vprašanj. Nekaj vprašanj se je dotikalo tudi teme vrstniškega vpliva in vpliva množičnih medijev na posameznikov športni interes ter vpliva bivalnega okolja in finančnih sredstev na športno aktivnost. Zanimali pa so nas tudi posameznikovi motivi in razlogi za športno aktivnost. Vsakemu opravljenemu intervjuju je sledil njegov prepis, pri čemer smo že izločali nepotrebne informacije in povzemali odgovore. Po vseh zbranih intervjujih v pisni obliki smo se lotili prebiranja in analiziranja pridobljenih podatkov. V nadaljevanju sledijo glavne ugotovitve raziskave po sklopih.

8.3.1 DRUŽINSKO OKOLJE

Prve gibalne aktivnosti, ki so osnova za športno aktivnost, se običajno začnejo v zgodnjem otroštvu, to je v predšolskem obdobju, znotraj družinskega okolja. Predvsem so to razne igre z žogo. Nekateri študentje se sicer spomnijo več teh izkušenj iz vrtca, a večina izpostavlja starše kot tiste, s katerimi se je vse začelo.

Saša se spominja: »Že kot majhno me je mami večkrat vzela s seboj, ko je šla v hribe, tako da bi lahko rekla, da je bilo pohodništvo ena od prvih takih športnih izkušenj. V vrtcu smo se žogali, doma pa sem se z otroci iz soseščine igrala razne igre z žogo, ponavadi smo to počeli na bližnjem travniku ali na kakšni manj prometni cesti, ker takrat še ni bilo posebnih igrišč v bližini« (Saša 2007).

Luka pa pravi: »Ko sem bil še majhen, še preden sem šel v vrtec, so se starši žogali z mano. Malo smo si podajali in brcali. V bistvu je šlo za igranje. Kasneje v šoli sem pa potem bolj začel spoznavat šport« (Luka 2007).

Odnos staršev do športa in športne aktivnosti se pri študentih razlikuje. Nekateri so bili že v svoji mladosti zelo aktivno vključeni v šport in ti so večinoma precej aktivni še

danes. Drugi so bili v mlajših letih tudi aktivni, a se je z leti njihova aktivnost zmanjšala, tako da so le občasno aktivni. So pa tudi taki, ki se niso nikoli v preteklosti prav veliko ukvarjali s športom in tudi danes nimajo interesa za to. Ob primerjanju podatkov glede odnosa do športa in športne aktivnosti študentov in njihovih staršev smo prišli do spoznanja, da so najbolj športno aktivni tisti študenti in študentke, katerih starši imajo že od nekdanj zelo pozitiven odnos do športa in so se v preteklosti precej ukvarjali z njim oziroma se še danes.

Dober primer pozitivnega vpliva družine na otrokovo športno aktivnost predstavlja študent Matej, ki opisuje: »Vpliv družine je pri meni velik. Vsi so se ukvarjali z različnimi športi in sem se potem tudi jaz. Starši so me spodbujali k ukvarjanju s športom že od otroštva, predvsem pa v osnovno šolskih letih. Niso me probali usmeriti samo v en določen šport, so pustili, da se ukvarjam s tistimi, ki so mi pač bili všeč« (Matej 2008).

Študenti izhajajo iz različnih okolij (mestno oziroma primestno in vaško), ki so bila v času njihovega odraščanja različno opremljena s športnimi površinami in objekti. Tako so imeli eni več, drugi manj prostorskih možnosti za različne športne aktivnosti. Vendar, če primerjamo aktivnost enih in drugih, ugotovimo, da ni bistvenih razlik. Namreč tudi tisti, ki v svoji bližnji okolici niso imeli prav za šport namenjenih površin, so se kot otroci in mladostniki znašli in si za športno aktivnost priredili določene površine, npr. travnike ali večje asfaltne površine. Le ena študentka je za svojo manj pogosto športno aktivnost navedla tudi okolje, v katerem je odraščala, a hkrati poudarila, da je bil razlog predvsem v tem, da imajo doma kmetijo, kjer je bilo od nekdanj veliko dela in posledično zelo malo časa za šport v družini.

Na vprašanje o vplivu finančnih sredstev v družini na njihovo športno aktivnost v mlajših letih, so odgovori študentov in študentk zelo podobni. Vsi so odgovorili, da za svojo športno aktivnost niso potrebovali veliko finančnih sredstev, tako da jim to ni predstavljalo neke ovire pri ukvarjanju s športom. So pa nekateri omenili, da bi v primeru, če bi se odločili za treniranje kakšnega finančno bolj zahtevnega športa, pa to lahko predstavljalo težavo.

Študentka Manca na vprašanje o vplivu finančnih sredstev v družini na njeno športno aktivnost v času odraščanja odgovarja: »Finance so vedno potrebne, samo si nisem jaz nikoli zaželela kaj takega, kar ne bi bilo uresničljivo. Nisem se zanimala za noben tak dražji šport, tako da nisem čutila nekih omejitev glede tega« (Manca 2008).

Saša pa pravi: »Pri nas doma smo zmeraj bolj skromno živeli, ampak se mi ne zdi, da je to pomembno vplivalo na to, koliko sem se jaz ukvarjala s športom. Enkrat osnovni šoli sem se sicer začela zanimati treniranje dresurnega jahanja, pa je bilo vse skupaj predrago, tako da sem misel na to kmalu opustila. To je bil edini izmed dražjih športov, s katerim sem se želela ukvarjati, drugače pa moje športne aktivnosti niso bile drage« (Saša 2007).

Odgovori študentov na vprašanje glede neposrednega vpliva staršev na njihovo športno aktivnost v času študija, kažejo, da je ta vpliv zdaj zelo majhen oziroma ga skoraj ni. Nekateri so sicer omenili, da jim starši kdaj predlagajo, naj gredo ven, da se malo razgibajo, kadar vidijo, da so veliko pred računalnikom ali televizijo. Prav posebnih spodbud za športno aktivnost pa s strani staršev v tem obdobju ni zaznati.

8.3.2 VRSTNIKI

Poleg družine so tudi vrstniki tista skupina, znotraj katere se odvija del procesa socializacije, med drugim tudi socializacija za šport. V raziskavi smo želeli pridobiti informacije s strani študentov, na podlagi katerih bi ugotovili pomen vrstnikov pri oblikovanju odnosa do športa in njihov vpliv na športno aktivnost posameznikov.

Iz odgovorov študentov in študentk je mogoče razbrati, da vrstniki pogosto vplivajo na izbiro določene športne aktivnosti, še zlasti v mladostništvu. Študenti in študentke večkrat navajajo, da se je njihovo zanimanje za določeno športno aktivnost začelo v družbi vrstnikov in da so pri njih imeli vrstniki večji vpliv za začetek ukvarjanja z določenim športom kot starši. Vrstniki so bili tisti, s katerimi so se v obdobju osnovne in srednje šole največ družili in v marsikaterem primeru se je interes enega ali več vrstnikov prenesel tudi na druge posameznike.

O vplivu vrstnikov študent Matej pravi: »Imeli so pomembno vlogo, saj sem se s športom ukvarjal največkrat v njihovi družbi. Fantje iz vasi smo se pogosto zbirali na igrišču pri osnovni šoli. To je bila neka stalna družba kar nekaj let. Smo imeli, kar se tiče športa, zelo podobne interese. Ukvarjali smo se s podobnimi stvarmi« (Matej 2008).

Študentka Marjetka, ki je pod vplivom vrstnikov tudi sam začela igrati roket v domačem društvu, opisuje : V našem kraju je bilo močno roketno društvo, tako da nas je več mladih neko obdobje hodilo na treninge. Je ena moja dobra prijateljica že nekaj časa igrala, pa je še mene začelo zanimati. Je bilo fajn zaradi družbe tudi« (Marjetka 2008).

Na podlagi določenih informacij s strani sodelujočih v raziskavi je mogoče ugotoviti, da določen vpliv na sedanjo športno aktivnost študentov in študentk vrstniki še imajo, vendar ne več tolikšen kot v mlajših letih, ko se je njihov interes za šport začel razvijati. Danes, ko že dovolj dobro vedo, kaj jih zanima in kakšna športna aktivnost jim ustreza, večjega vpliva vrstnikov na izbiro športa, s katerim se ukvarjajo, ni zaznati. Se pa kaže vrstniški vpliv pri nekaterih posameznikih pri pogostosti njihove športne aktivnosti. Tako je med redno aktivnimi študenti in študentkami več tistih, ki imajo tudi športno aktivne prijatelje. Na drugi strani pa so posamezniki, ki se večinoma družijo z manj športno aktivnimi vrstniki, tudi sami manj aktivni. Tako na primer študentka Jana pojasnjuje razloge za svojo manjšo športno aktivnost: »Noben od prijateljev, s katerimi se največ družim, ni posebej aktiven. So vsi bolj taki pivski, kadilski, nobenega športnika. Če bi se kateri od njih kaj aktiviral, bi se tudi jaz lažje spravila športat. Mi manjka nekdo, rabila bi pravo družbo, to bi me motiviralo, da bi z večjim veseljem šla igrat kak badminton ali tenis« (Jana 2007).

8.3.3 ŠPORTNA VZGOJA V OSNOVNI IN SREDNJI ŠOLI

S sklopom vprašanj v povezavi s športno vzgojo osnovni in srednji šoli smo želeli pridobiti informacije o izkušnjah posameznikov pri obveznih urah šolske športne vzgoje ter ugotoviti pomen šole kot dejavnika socializacije za šport. Dejstvo je, da so otroci v osnovni šoli prvič vključeni v nek sistematično organiziran proces športne vzgoje in da v tem obdobju pridobijo veliko izkušenj s športom. Pri rednem pouku športne vzgoje se seznanijo z različnimi športnimi aktivnostmi in na ta način se lahko razvija njihov

interes za določen šport. Ugotovijo, kaj jim je všeč in kaj ne, v kateri športni aktivnosti uživajo ali katera jim bolj odgovarja.

S pomočjo odgovorov študentov in študentk smo pridobili veliko informacij. Večinoma so imeli predmet športne vzgoje v osnovni šoli zelo radi. Le en študent ni bil navdušen nad njim, saj zaradi prekomerne telesne teže, ni bil enakovreden s sošolci in je zaradi primerjanja in ocenjevanja dobil odpor do pouka športne vzgoje. Vadbene pogoje v osnovni šoli so vsi ocenjujejo kot zadovoljive za tisti čas, prav tako se večina strinja, da so pridobili dovolj osnovnih športnih znanj in izkušenj pri športni vzgoji. V srednji šoli so bile pri nekaterih bistveno slabše razmere za izvajanje športne vzgoje, saj vse srednje šole nimajo svojih telovadnic in so zato morali hoditi v bolj ali manj oddaljene športne dvorane.

Aktivnosti, ki so se izvajale pri pouku športne vzgoje v osnovnih šolah, so bile različne: od športnih iger z žogo (nogomet, košarka, odbojka, rokomet) do gimnastike, atletike, namiznega tenisa, badmintona. Večkrat so si lahko sami izbirali, kaj bodo počeli in tu so bile opazne razlike med spoloma. Fantje so večji interes kazali za igre z žogo (predvsem košarko in nogomet), dekleta pa za gimnastiko, badminton in odbojko. Podobno je bilo tudi kasneje v srednji šoli. Določen vpliv na to, katera aktivnost se je pogosteje izvajala, pa je imela v nekaterih primerih tudi naklonjenost posameznega športnega pedagoga določenemu športu. Kot so povedali študenti in študentke, je bilo opazno, da so v ospredje postavljali šport, v katerem so bili v preteklosti tudi sami najbolj aktivni. Tisti, ki so bili včasih aktivni v atletiki, so dajali večji poudarek atletskim disciplinam, nekdo drug, ki je bil nekdanji košarkar, je bolj spodbujal fante h košarki, ipd.

Andrej se spominja: »Na naši osnovni šoli so bili trije učitelji telovadbe bivši atleti. Dva sta bila neka uspešna športnika v svoji mladosti, državni prvak v metu kopja pa v mnogoboju. In se je videlo, da sta večji poudarek dajala atletiki pri urah telovadbe« (Andrej 2008).

Študenti in študentke so opazali tudi razlike v odnosu športnih pedagogov do fantov in deklet. Kot nekateri navajajo, so bili učitelji športne vzgoje malo bolj zahtevni do fantov oziroma so imeli večja pričakovanja. Na splošno so imeli do učencev dober odnos in nekateri so kakšnega bolj nadarjenega spodbudili tudi k bolj aktivnemu ukvarjanju z

določenim športom izven šole. Sicer pa niso posebej informirali učencev in dijakov o športni dejavnosti izven šole, je pa bilo na nekaterih šolah občasno mogoče zaslediti plakate, s katerimi so športni klubi ali društva vabili mlade, da se jim pridružijo.

Za dodatno organizirano športno aktivnost poleg rednih ur športne vzgoje je bilo v osnovnih šolah poskrbljeno v športnih krožkih, v katere so se tisti z večjim interesom za šport, tudi pogosto vključevali.

8.3.4 MNOŽIČNI MEDIJI

V množičnih medijih je danes mogoče zaslediti več vsebin povezanih s športom kot kdajkoli v preteklosti. Poleg cele vrste športnih televizijskih programov, so tu še razni reklamni oglasi, v katerih nastopajo znani športniki, pa razni oglasi proizvajalcev športne opreme ali prehrabnenih dodatkov za športnike, veliko je tudi takšnih in drugačnih nasvetov za oblikovanje postave s pomočjo določenih športnih vadb in na splošno je v medijih precej poudarjanja koristnosti redne športne aktivnosti za zdravo življenje. Ob preučevanju dejavnikov športne aktivnosti študentske mladine nas je zanimal tudi vpliv teh medijskih vsebin. Odgovori študentov in študentk glede vpliva medijev so si zelo podobni. Medijem ne pripisujejo bistvenega vpliva na njihovo pogostost ukvarjanja s športom, saj jim je v prvi vrsti pomembna njihova želja in volja. Ta pa izhaja predvsem iz pozitivnih izkušenj s športom in iz zadovoljstva ob športni aktivnosti, zato samo medijsko izpostavljanje raznim športnim vsebinam ni dovolj, da posameznik postane in ostane športno aktiven. So pa nekateri študenti mnenja, da lahko mediji, predvsem televizija, vplivajo v mlajših letih na ta način, da omogočijo posamezniku, da se bolje seznanja s kakšnim športom, ki ga zanima in ga morda to še dodatno pritegne, da se začne z njim resneje ukvarjati. Kot neko dodatno spodbudo in motivacijo pri že izbrani športni aktivnosti pa nekateri omenjajo tudi slavne športnike, ki navdušujejo s svojimi vrhunskimi rezultati. Študentke in študenti, ki so v preteklosti določen čas tudi sami bolj intenzivno trenirali kak šport, navajajo, da so takrat imeli vsaj enega vzornika med športniki in da jih je tudi to dodatno spodbujalo pri treniranju.

Zanimiv odgovor na vprašanje o vplivu množičnih medijev podaja Saša:

Otrok se lahko ob gledanju določenega športa prek televizije še bolj navduši zanj. Ali pa si med športniki, ki jih vidi na televiziji, izbere kakega vzornika in ga to spodbuja pri ukvarjanju s športom. Spomnim se, da sem kot otrok veliko gledala smučanje in navijala za naše. Pozimi, ko je bil sneg, smo se otroci iz sosesčine s smučkami spuščali po eni dolini blizu doma in se pretvarjali, da smo slavni smučarji na primer Alberto Tomba. Na nekatere mlade pa imajo mediji, kar se tiče športne aktivnosti, negativen vpliv. Če nekdo veliko časa presedi pred televizorjem ali visi na internetu, mu manj časa ostane za šport (Saša 2007).

Podobno odgovarja tudi Nives: »Veliko je športa na televiziji, v časopisih. Ne gre za to, da bi se jaz začela z nekim športom ukvarjati zaradi televizije, ampak te pa lahko le še bolj pritegne, ko vidiš nekoga, ki na primer dobro smuča in si želiš tudi sam biti še boljši. Tako lahko imajo mediji tudi pozitiven vpliv« (Nives 2007).

8.3.5 ŠPORTNA AKTIVNOST V ŠTUDENTSKEM OBDOBJU

Med udeleženci v raziskavi je večina (8) takšnih, ki so bili v času raziskave vključeni v študijski program, na katerem je bil med obveznimi predmeti tudi športna vzgoja, ki se je izvajala običajno v dveh letnikih enkrat tedensko. Ena je bila študentka športne fakultete, kjer je celoten študijski program usmerjen v šport in športno aktivnost. Ostali pa med obveznimi predmeti niso imeli športne vzgoje.

Tisti, ki so obiskovali ure obvezne športne vzgoje, so izbirali med različnimi aktivnostmi, ki so se izvajale na različnih lokacijah. Lahko je bilo to na športnih prostorih posameznih fakultet ali v večji dvorani, namenjeni študentskemu športu. Večnamenska dvorana, kjer se je odvijala športna vzgoja različnih fakultet, je bila po besedah študentov zelo zasedena in je primanjkovalo prostora, zato se marsikdo ni z veseljem odpravljal tja na športno vadbo. Fantje so si med športnimi aktivnostmi, ki so bile na izbiro pri športni vzgoji, najpogosteje izbrali košarko, namizni tenis, fitnes, dekleta aerobiko, badminton. Najbolj aktivni posamezniki, so se tudi izven obveznih ur športne vzgoje neorganizirano ukvarjali s športom v družbi prijateljev ali sami. Tisti, ki v študijskem programu niso imeli obvezne športne vzgoje, pa so želeli biti športno aktivni, so se s športom ukvarjali neorganizirano sami ali skupaj s prijatelji. Na pogostost športnega udejstvovanja odsotnost obvezne športne vzgoje pri njih ni imela

vpliva, saj so bili dovolj samoiniciativni, da so našli druge možnosti za športno aktivnost.

Motivi in razlogi za športno aktivnost, ki so jih študenti in študentke navajali, so dobro počutje, sprostitev, zadovoljstvo in užitek, zabava, druženje, vzdrževanje kondicije, tekmovanje, samopotrjevanje, oblikovanje postave in vzdrževanje telesne teže. Pri študentih nekoliko bolj izstopa tekmovanje in samopotrjevanje, pri študentkah pa oblikovanje postave in vzdrževanje telesne teže.

Glede količine prostega časa so si bili študenti in študentke v odgovorih kar enotni. Večinoma so navajali, da imajo prostega časa dovolj kljub študijskim obveznostim in da se ga za športno aktivnost vedno najde, če obstaja želja. Poleg športnih aktivnosti v prostem času največ časa namenjajo druženju, zabavi in računalniku. Finančna sredstva pa, kot je mogoče sklepati po njihovih odgovorih, nimajo odločilnega vpliva, lahko pa v določenih primerih vplivajo na športno aktivnost. Namreč športna vadba, ki je organizirana s strani fakultet, je brezplačna, kar pa ne velja za razne druge ponudnike športne vadbe (klubi, društva, športni centri). Če torej želi posameznik obiskovati kakšno plačljivo športno aktivnost, se lahko pri tem pojavi težava, saj so stroški študentov in študentk, ki bivajo v času študija izven doma, že tako precejšnji in si marsikdo težko predstavlja, da bi nekje še dodatno plačeval za športno vadbo. Na takšno težavo opozarja tudi študentka Nives: »Zdaj, ko nimam več športne vzgoje na fakso, sem manj aktivna. Bi se včlanila v kak fitness in tam večkrat telovadila, če bi imela več denarja. Je treba plačevati stanovanje, hrano, določeno literaturo in potem ne ostane več dosti« (Nives 2007).

9 SKLEP

Namen in cilj celotnega diplomskega dela je bil preučiti dejavnike, ki vplivajo na športno aktivnost študentske mladine. Osredotočili smo se na štiri glavne dejavnike socializacije (družina, vrstniki, šola in množični mediji) in ugotavljali njihov pomen. Hkrati nas je zanimalo, kako se kaže vpliv spola na področju športa in pri športni aktivnosti študentov in študentk. Že po preučevanju v teoretičnem delu smo na podlagi različne literature in virov prišli do določenih ugotovitev, z raziskavo v empiričnem delu pa smo dobili še malo globlji vpogled v izbrano tematiko.

Če združimo ugotovitve obeh delov, lahko sklenemo, da imajo vsi omenjeni socializacijski dejavniki določen vpliv na posameznikovo športno aktivnost. Vpliv družine je največji v zgodnjem otroštvu, ko v družini poteka primarna socializacija. Takrat lahko predvsem starši s svojim zgledom veliko storijo, za to, da bo njihov otrok oblikoval pozitiven odnos do športa in sprejel športno aktivnost kot del vsakdanjega življenja. Kot smo ugotovili v raziskavi med študentsko mladino, so študentke in študenti, katerih starši imajo pozitiven odnos do športa, tudi sami redno športno aktivni

Z odraščanjem neposredni vpliv družine na posameznikovo športno aktivnost slabi. Ko otrok vstopi v šolo, se okrepi druženje v krogu vrstniških skupin, znotraj katerih sklepa prijateljstva, pridobiva nove izkušnje, spoznanja, interese. Vpliv vrstniških skupin je v tem obdobju največji in vrstniki so tedaj pogosteje spodbujevalci športne aktivnosti kot starši. V obdobju študija se, kot kažejo ugotovitve pri raziskavi med študenti, vpliv vrstnikov še vedno pozna, saj se študentje družijo med sabo in tudi njihova športna aktivnost poteka v družbi vrstnikov. Vendarle vpliv ni tolikšen kot v otroštvu, kajti študenti in študentke imajo že dobro izoblikovane interese in vrednotni sistem, zato ne potrebujejo več toliko usmerjanja, motiviranja in spodbujanja s strani pomembnih drugih.

Šola je, po ugotovitvah sodeč, zelo pomemben dejavnik, saj s svojo kontinuirano športno vzgojo vpliva na posameznikov odnos do športa, na razvijanje gibalnih sposobnosti, na pridobivanje osnovnih športnih znanj in oblikovanje športnih navad. Večino športov otroci spoznajo najprej v osnovni šoli. Na ta način ugotovijo, kaj jim je

všeč, v katerih športnih zvrsteh se najdejo oziroma v katerih doživljajo občutke užitka in zadovoljstva. Posledično se lahko njihov interes za določen šport na podlagi tega stopnjuje ali upada. Športni pedagogi imajo pomembno vlogo pri vsem tem, kajti oni so tisti, ki vodijo celoten proces šolske športne vzgoje. S svojim pristopom, z odnosom, ki ga imajo do učencev in dijakov, lahko prispevajo tudi k priljubljenosti športne vzgoje in športa nasploh med mladimi.

Vpliv množičnih medijev kot dejavnika socializacije za šport je manjši v primerjavi z vplivom družine, šole in vrstnikov. Običajno mediji ne vplivajo na začetek ukvarjanja s športom, pa tudi poudarjanje pozitivnih vidikov športa v medijih ni tako učinkovito pri spodbujanju in motiviranju posameznika kot pozitivna osebna izkušnja s športno aktivnostjo.

Poleg vpliva glavnih socializacijskih dejavnikov, smo v z raziskavi v empiričnem delu raziskovali še vpliv načina študentskega življenja na športno aktivnost študentske mladine. Na podlagi ugotovitev lahko sprejmemo sklep, da študijske obveznosti študentov in študentk ne predstavljajo omejitve v njihovi športni aktivnosti, saj jim ostane še vedno dovolj prostega časa, ki ga lahko po želji izkoristijo tudi za ukvarjanje s športom. Lahko pa jim določeno omejitev predstavlja slabše finančno stanje, v kolikor se želijo ukvarjati s športom, pa v okviru študija nimajo možnosti za brezplačno študentsko vadbo.

V preteklosti že opravljene raziskave med slovensko študentsko mladino kažejo, da obstajajo razlike med spoloma na področju športne aktivnosti. V sami pogostosti ukvarjanja s športom se razlike sicer zmanjšujejo, vendar so študenti še vedno pogostejše športno aktivni od študentk. Prav tako so določene razlike med spoloma vidne pri izbiri športov, s katerimi se raje ukvarjajo študenti in študentke. Sicer čisto pri vrhu lestvice priljubljenih športnih aktivnosti najdemo pri obeh spolih hojo, tek in kolesarjenje, košarka in nogomet sta bolj priljubljena pri fantih, medtem ko je za aerobiko in plesne dejavnosti večji interes opaziti pri ženskah.

V nekaterih prevladujočih motivi so si študenti in študentke precej podobni (dobro počutje, sproščanje, vzdrževanje telesne kondicije), v določenih pa so razlike bolj očitne. Študentke bolj izpostavljajo kot motiv oblikovanje postave, ohranjanje videza,

vzdrževanje telesne teže, študenti pa višje kot ženske vrednotijo motive tekmovalnost, preverjanje telesnih sposobnosti, potrjevanje. To kažejo raziskave (Petkovšek 1980; Majerič 2002; Cerar 2013), ki so bile opravljene na reprezentativnih vzorcih študentske mladine, potrjujejo pa ugotovitve raziskave, ki smo jo opravili v okviru diplomskega dela.

10 LITERATURA

1. Andrej. 2008. Intervju z avtorico. Šentjernej, 12. januar.
2. Bizjan, Milan. 2004. *Šport mladim: priročnik za športno vzgojo v srednji šoli s kriteriji za ocenjevanje*. Ljubljana: Chatechismus.
3. Cerar, Katja. 2013. *Motivacijski dejavniki študentov Univerze v Ljubljani za ukvarjanje s športno dejavnostjo*. Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
4. Coakley, Jay. J. 1998. *Sport in society: Issues and controversies*. Boston, Mass: Irwin/The McGraw-Hill.
5. Cupar, Tina. 2012. *Vključenost športnih aktivnosti v življenjski slog mladih*. Diplomsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta.
6. Čaćinovič Vogrinčič, Gabi. 1998. *Psihologija družine: prispevek k razvidnosti družinske skupine*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče
7. Dolenc, Petra. 2015. *Telesna samopodoba in gibalna/športna aktivnost mladostnikov*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Inštitut za kineziološke raziskave, Univerzitetna založba Annales.
8. Doupona, Mojca in Krešimir Petrović. 2000: *Šport in družba: sociološki vidiki*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
9. --- 2007: *Šport in družba: sociološki vidiki*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
10. Doupona Topič, Mojca. 2004. *Ženske in šport*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
11. Flere, Sergej. 2000. *Sociologija*. Maribor: Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta.
12. Gosenca, Sabina. 2004. *Šport in mediji – športni spektakli in zvezdnitvo v športu: Dolenjski šport*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
13. Haralambos, Michael in Martin Holborn. 1999. *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.
14. Jakovljević, Miroljub, ur. 2013. *Osnove športne rekreacije*. Ljubljana: Športna unija Slovenije
15. Jana. 2007. Intervju z avtorico. Novo mesto, 6. september.
16. Jurak, Gregor, Marjeta Kovač in Janko Strel. 2002. *Priljubljenost športne vzgoje v primerjavi z drugimi predmeti*. V Zbornik 15. strokovnega posveta Zveze društev

- športnih pedagogov Slovenije: *Razvojne smernice športne vzgoje*, ur. Branko Škof in Marjeta Kovač, 49–55. Ljubljana: Zveza društev športnih pedagogov Slovenije.
17. Kapelj Gorenc, Desa, ur. 2002. *Šport – tvoja izbira*. Ljubljana: Gyrus.
18. Koprivnjak, Tomislav in Krešimir Petrović. 1980. *Vpliv javnih komunikacijskih sredstev in nekaterih dejavnikov socializacije na ukvarjanje mladih s športom*. Ljubljana: Visoka šola za telesno kulturo, Inštitut za kineziologijo.
19. Kremer, John, Karen Trew in Shaun Ogle 1997. *Young people's involvement in sport*. London: Rotledge.
20. Lotrič, Saša. 2015. *Analiza življenjskega sloga študentov in študentk Univerze v Ljubljani z vidika prehranjevalnih navad in pogostosti športne vadbe*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
21. Leonard, Wilbert Marcellus. 1998. *A sociological perspective of sport*. Fifth edition. Illinois State University: Allyn and Bacon.
22. Loy, John W., Barry D. McPherson in Gerald Kenyon ur. 1978. *Sport and social systems*. Reading, Massachusetts: Addison – Wesley Publishing Company.
23. Luka. 2007. Intervju z avtorico. Ljubljana, 15. avgust.
24. Majerič, Matej, Janko Strel in Matej Tušak. 2001. *Trendi ukvarjanja s posameznimi športi pri študentih Univerze v Ljubljani in razlike med spoloma*. V Zbornik referatov 14. strokovnega posveta zveze društev športnih pedagogov Slovenije: *Uvajanje novosti pri šolski športni vzgoji*, ur. Branko Škof in Marjeta Kovač, 483–493. Ljubljana: Zveza društev športnih pedagogov Slovenije.
25. Majerič, Matej. 2002. *Struktura motivov za športno dejavnost pri študentih Univerze v Ljubljani*. Magistrsko delo. Ljubljana: Fakulteta za šport.
26. Manca. 2008. Intervju z avtorico. Novo mesto, 14. januar.
27. Marjetka. 2008. Intervju z avtorico. Škocjan, 12. januar.
28. Matej. 2008. Intervju z avtorico. Otočec, 8. januar.
29. Melihen, Tanja. 2002. *Primerjava odnosa do športa in športne vzgoje dijakov športnega oddelka z ostalimi dijaki Gimnazije Škofja Loka*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za šport.
30. Nives. 2007. Intervju z avtorico. Novo mesto, 5. avgust.
31. Petkovšek, Meta. 1980. *Motiviranost slovenskih visokošolcev za športno dejavnost*. Ljubljana: Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, Visoka šola za telesno kulturo, Inštitut za kineziologijo.

32. --- 1981. *Dinamika interesov slovenskih visokošolcev za športno dejavnost: Primerjava motivacijske strukture študentov, ki se z različno intenzivnostjo ukvarjajo s športom*. Ljubljana: Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, Visoka šola za telesno kulturo, Inštitut za kineziologijo.
33. Petrović, Krešimir in Mojca Doupona. 1996. *Sociologija športa*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
34. Pišot, Rado in Giuliana Jelovčan. 2006. *Vsebine gibalne/športne vzgoje v predšolskem obdobju*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Založba Annales.
35. Pori, Maja, Primož Pori in Boris Sila. 2013. *Športnorekreativne navade Slovencev*. V *Osnove športne rekreacije*, Miroljub Jakovljević, 18–37. Ljubljana: Športna unija Slovenije.
36. Renner, Tanja, Mateja Sedmak, Alenka Švab in Mojca Urek. 2006. *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Založba Annales.
37. Repe, Vesna. 1997. *Motivacijski sistemi v rekreativnem in tekmovalnem športu*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za šport.
38. Saša. 2007. Intervju z avtorico. Novo mesto, 27. avgust.
39. Sila, Boris, ur. 1997. *Gibalna aktivnost odraslih prebivalcev Republike Slovenije*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo.
40. Starc, Gregor. 2003. *Discipliniranje teles v športu*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo.
41. Šimunič, Boštjan, Tadeja Volmut in Rado Pišot, ur. 2010. *Otroci potrebujemo gibanje: Otrok med vplivi sodobnega življenjskega sloga – gibalne sposobnosti, telesne značilnosti in zdravstveni status slovenskih otrok*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Inštitut za kineziološke raziskave, Univerzitetna založba Annales.
42. Škof, Branko, ur. 2007. *Šport po meri otrok in mladostnikov: Pedagoško-psihološki in biološki vidiki kondicijske vadbe mladih*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
43. Šugman, Rajko. 1997. *Zgodovina svetovnega in slovenskega športa*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
44. Tancig, Simona. 1987. *Izbrana poglavja iz psihologije telesne vzgoje in športa*. Ljubljana: Fakulteta za telesno kulturo.

45. Tušak, Matej. 1999. *Motivacija in šport: ključ do uspeha*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za psihologijo.
46. --- 2001. *Psihologija športa mladih*. Ljubljana: Zavod za šport Slovenije.
47. Tušak, Matej, ur. in Jakob Bednarik, ur. 2002. *Nekateri psihološki, socialni in ekonomski vidiki športa v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
48. Tušak, Maks in Matej Tušak. 2003. *Psihologija športa*. 3. dopolnjena izdaja. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete
49. Tušak, Matej, Maksimiljana Marinšek in Maks Tušak. 2009. *Družina in športnik*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
50. Tušak, Matej, Maksimiljana Tušak in Maks Tušak. 2003. *Vloga družine in staršev v športu*. Zalog: Klub MT.
51. Ulaga, Drago. 1976. *Telesna vzgoja, šport, rekreacija*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
52. Verša, Dorotea. 1996. *Medijska podoba spolov*. Ljubljana: Vlada Republike Slovenije, Urad za žensko politiko.
53. Videmšek, Mateja, Nataša Strah in Barbara Stančević. 2001. *Igrajmo se skupaj: program športnih dejavnosti za otroke*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
54. Vodeb, Roman. 2000. *Ideološke paradigme v športu*. Trbovlje: FIT.
55. Žugič, Zoran. 1996. *Uvod u sociologiju sporta: sport kao znanstveni i društveni fenomen*. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu.

PRILOGE

PRILOGA A: Okvirna vprašanja pri izvajanju intervjuja

Intervjuji so potekali s pomočjo spodaj navedenih vprašanj, ki so služila kot oporne točke, skozi pogovor pa smo nato na podlagi dobljenih odgovorov postavljali tudi dodatna podvprašanja. Osnovne podatke o posameznem intervjuvancu (starost, smer študijskega programa, kraj študija, tip krajevne skupnosti stalnega prebivališča) smo pridobili še pred začetkom snemanja pogovora.

Začetki športne aktivnosti:

- Se spominjaš svojih prvih izkušenj s kakšno športno aktivnostjo? Kdaj in kje je prišlo do teh izkušenj in kakšna aktivnost je to bila?

Družina:

- Na kratko opiši svojo družino. Kdo jo sestavlja?
- Kakšen je odnos staršev do športa? So športno aktivni? So se v preteklosti, v mlajših letih ukvarjali s kakšnim športom?
- Opiši mi bivalno okolje, v katerem si bival z družino kot otrok oziroma bivaš še danes. Je bilo dobro opremljeno s športnimi objekti, so bile v bližini kakšne športne površine?
- Si imel/-la v času odraščanja doma dovolj različnih športnih pripomočkov?
- So finančna sredstva družine kdaj predstavljala težavo pri tvoji športni aktivnosti?

Osnovna in srednja šola:

- Kakšni so tvoji spomin na športno vzgojo v osnovni in srednji šoli?
- Kakšna je bila opremljenost šole s športnimi prostori (telovadnica, zunanja igrišča) in športnimi orodji, pripomočki?
- Ste pri urah športne vzgoje fantje in dekleta telovadili skupaj ali ločeno? Katere aktivnosti so se najpogosteje izvajale?
- Kakšen je bil odnos športnih pedagogov do učencev/dijakov? So spodbujali posameznike k bolj aktivnemu ukvarjanju z določenim športom, če so opazili njegovo nadarjenost?

- So bile s strani šole organizirane še kakšne druge dejavnosti, povezane s športom poleg obveznih ur športne vzgoje pri pouku?

Množični mediji:

- Spremljaš šport v medijih? Ste v času tvojega odraščanja skupaj v družini spremljali kak šport prek televizije?
- So mediji na kakršenkoli način kdaj vplivali na tvojo športno aktivnost?

Vrstniki:

- Te je kdaj kdo od vrstnikov pritegnil k ukvarjanju z določenim športom?
- So tvoji prijatelji, vrstniki, s katerimi se največ družiš, športno aktivni?

Športna aktivnost v času študija:

- Kako je s športno aktivnostjo sedaj v času študija?
- Ima tvoj študijski program športno vzgojo med obveznimi predmeti?
- Kako potekajo ure pri predmetu športne vzgoje?
- Si še kako drugače športno aktiven?
- Kateri so tvoji glavni motivi pri ukvarjanju s športom?
- Imajo Finančna sredstva kakšen vpliv na tvojo športno aktivnost?
- Imaš dovolj prostega časa v času študija? Kako izkoristiš prosti čas?

PRILOGA B: Primer intervjuja

INTERVJUVANEC: študent Matej

Se spomniš kdaj in kje si se prvič srečal s kakšno športno aktivnostjo?

To je bilo pa že zelo zgodaj, ko sem bil še majhen otrok, torej v predšolskem obdobju, znotraj družine, pa tudi v vrtcu smo se igrali kakšne športne igre.

Kako bi opisal odnos tvojih staršev do športa? So športno aktivni, je kdo od njih kdaj aktivno treniral kakšen šport?

Moji starši imajo zelo pozitiven odnos do športa. So bili športno aktivni že v mladosti in so še danes. Oba smučata, kolesarita, igrata tenis, planinarita. Nikoli se nista resneje ukvarjala z določenim športom, sta pa včasih, ko je bilo to še moderno, tekmovala prek sindikalnih iger.

Imaš kakšnega brata ali sestro?

Sestro, štiri leta starejšo.

Kako je pa z njeno športno aktivnostjo?

Ona se je tudi že v mlajših letih zelo zavzeto rekreativno ukvarjala s športom, predvsem s padalstvom, pa z rolanjem, kar še danes počne. Drugače pa tudi smuča, kolesari.

Se je kdaj zgodilo, da se je ona začela s kakšnim športom ukvarjati in si ji ti potem sledil?

Z rolanjem je ona prva začela, ko je začelo postajati popularno, pa sem se potem še jaz navdušil.

Kako bi ocenil pomen družine za tvoje športno udejstvovanje? So te starši usmerjali in spodbujali k ukvarjanju s kakšnim določenim športom? So te od kakšnega športa poskušali kdaj odvrniti?

Vpliv družine je pri meni velik. Vsi v družini so se ukvarjali z različnimi športi in sem se potem tudi jaz. Starši so me spodbujali k ukvarjanju s športom že od otroštva, predvsem pa v osnovnošolskih letih. Niso me probali usmerit samo v en določen šport,

so pustili, da se ukvarjam s tistimi, ki so mi pač bili všeč. Tudi odvrniti me niso probali od nobenega športa, v smislu, da ta šport pa ni zame ali pa da je prenevaren ipd.

Je torej v mlajših letih družina pogosto preživljala svoj prosti čas skupaj na športno aktiven način?

Ja, ogromno časa. Hodili smo v hribe, na smučanje, kamorkoli smo šli na dopust, smo imeli vse športne pripomočke s seboj.

Katere športne rekvizite ste imeli?

V bistvu vse možno: različne žoge, kolesa, smuči, sani, rolerje, loparje za tenis, badminton, namizni tenis, tudi mizo za namizni tenis, ki jo imamo še danes.

S katerim od staršev si več časa preživljal na športno aktiven način?

Ni bilo neke razlike. Ker sta bila oba zainteresirana za šport, sem kar z obema enako.

Kaj pa finančna sredstva? Jih je bilo vedno dovolj za športno aktivnost ali si se morda odrekel ukvarjanju s kakšnim športom, ker je bil predrag?

V situaciji, ko bi mi starši rekli, da se z nekim športom ne morem ukvarjati, ker preveč stane, nisem bil nikoli. Za resno treniranje nekega športa se nikoli nisem odločil, tako da kakšno večje finančno vlaganje v šport niti ni bilo potrebno.

Kako pa je bilo z dostopnostjo športnih površin in objektov v bližnji okolici tvojega doma, ko si bil še mlajši? Kakšne so bile možnosti za športno aktivnost v tem pogledu in kako je s tem danes?

V bistvu glede tega ni razlike oziroma sprememb glede na pretekla leta. Že od otroštva so blizu teniška igrišča, pri osnovni šoli, ki je tudi blizu doma, je igrišče za košarko in odbojko, mi imamo doma svojo mizo za namizni tenis in pri hiši dovolj prostora za igranje. Badminton sem hodil v osnovnošolskih letih igrati v športno dvorano, ki je približno 6 km oddaljena.

Si se v mlajših letih športno udeleževal v bližnji okolici doma ali tudi kje drugje?

Ja večinoma kar blizu doma, če je bilo kaj bolj specifičnega npr. smučanje, smo se pa s starši zapeljali do katerega od slovenskih smučišč. Pa za badminton se je bilo treba zapeljati do mesta.

Bi se takrat manj ukvarjal s športom, če to ne bi bilo možno tako blizu doma?

To bi sigurno vplivalo. Ne bi sicer bil povsem neaktiven, bi se pa manj pogosto ukvarjal s športom, če blizu doma ne bi bilo teh možnosti in bi se bilo treba kam dlje odpraviti.

Si kot otrok spremljal šport tudi prek televizije?

Ja, smo ponavadi kar skupaj z družino gledali smučanje, smučarske skoke, košarko, včasih še formulo ena, potem ko sem bil že malo starejši, proti koncu osnovne šole in v srednji šoli, sem najraje gledal rokomet in smučanje.

Si se za kak šport navdušil, dobil zanimanje prek spremljanja športa na televiziji?

Ne bi rekel, da sem se s kakšnim športom začel ukvarjat zato, ker mi je bil všeč, ko sem ga spremljal na televiziji. Sem se s športi seznanil in se v njih preizkusil že prej, še preden sem jih gledal na televiziji, tako da sem sam dejansko že na lastni koži videl, kateri so mi všeč, s katerimi se rad ukvarjam.

Si imel med športniki kakšnega idola oziroma vzornika? Je imel kakšen vpliv na tvoje zanimanje za šport?

Ja, v košarki je bil Michael Jordan, v smučanju pa naši najboljši smučarji, tisti, ki so bili pač v državni reprezentanci. Košarko sem gledal z posebnim zanimanjem, ko je igral Jordan, pa smučanje mi je bilo tudi bolj zanimivo gledat, če so bili naši dobri. Niso pa imeli ti vzorniki takega vpliva, da bi oni sprožili zanimanje in bi se zaradi njih začel ukvarjati z določenim športom.

Kakšno vlogo so imeli vrstniki in prijatelji v času otroštva in mladostništva pri tvoji športni aktivnosti? Ste se pogosto skupaj ukvarjali s športom?

Imeli so pomembno vlogo, saj sem se s športom ukvarjal največkrat v njihovi družbi. Fantje iz vasi smo se pogosto zbirali na igrišču pri osnovni šoli. To je bila neka stalna družba kar nekaj let. Smo imeli, kar se tiče športa, zelo podobne interese. Ukvarjali smo se s podobnimi stvarmi.

Zdaj pa se za nekaj časa posvetiva športni vzgoji v osnovni šoli. Kakšne spomine imaš na telovadbo? Si imel rad ta predmet? Ste imeli učitelja ali učiteljico športne vzgoje?

Spomini so pozitivni, telovadba mi je bila eden najljubših predmetov. Na urniku je bila trikrat na teden v telovadnici ali pa zunaj na igriščih. Imeli smo učitelja, vseh osem let istega.

Ste telovadili fantje in punce skupaj ali ločeno?

V glavnem smo kar vse skupaj počeli, razen nogomet. Nogomet smo igrali fantje sami.

Kakšni so bili prostorski pogoji za športno vadbo in opremljenost s športnimi orodji, pripomočki?

Imeli smo eno telovadnico, ki je bila majhna, je pa bila zadovoljivo opremljena, imela je vse potrebno: blazine, koše, gole. Nismo pogrešali rekvizitov, orodij. Zunaj je bilo pa še večje igrišče za nogomet, košarko in odbojko, steza za tek in za skok v daljavo.

Katere aktivnosti so se najpogosteje izvajale?

V nižjih razredih so bile zelo pogoste igre z žogo npr. med dvema ognjema in timski športi.

Je učitelj določal kaj se bo počelo ali ste si sami izbirali aktivnosti?

Ponavadi smo najprej opravili obveznosti, ki jih je bilo treba pač opraviti znotraj telovadbe. To so bila razna testiranja za izpolnjevanje kartona, predvsem iz gimnastike in atletike, potem nas je pa vprašal, kaj bi radi počeli, in smo si izbrali sami.

Kaj je bilo pa tebi najbolj in kaj najmanj všeč?

Med dvema ognjema sem najraje igral v nižjih razredih, potem pa so mi bili všeč ekipni športi nasploh. Takrat sem imel najraje rokomet, ampak ker je bilo v razredu premalo fantov, ga nismo mogli igrati. Še najmanj všeč mi je bilo vsakršno testiranje in daljši teki.

So bile med fanti in dekleti kakšne razlike pri telovadbi glede interesa, veselja do športne aktivnosti?

Punce so bile malo manj zagnane. Se je videlo, da se želijo na tak ali drugačen način včasih izogniti telovadbi.

Kakšen je bil pa učitelj? Kakšen odnos je imel do vas? Vas je informiral tudi glede možnosti ukvarjanja s športom izven šole?

Zelo dobrega učitelja za telovadbo smo imeli. Nas je spodbujal pri vsem, česar smo se lotili. Če je videl pri nekemu interes in potencial za nek šport, ga je informiral o možnosti treniranja izven šole, ga spodbudil, da se je vključil športni klub. Pa tudi drugače nas je informiral o športnih krožkih v šoli.

Je bilo opaziti kakšne razlike v odnosu učitelja športne vzgoje do fantov in deklet?

Ne, vsaj meni se ni zdelo, da bi se kako drugače obnašal do enih ali drugih.

Omenil si športne krožke. Mi lahko več poveš o tem? Za katere športe je šlo? Kdaj in kje so se izvajali? Kdo jih je vodil?

Imel si na izbiro rokomet, nogomet, namizni tenis in odbojko. Krožki so potekali celo leto enkrat na teden po 45 minut v telovadnici ali na zunanji šolskih igriščih. Na začetku leta so se zbrali vsi zainteresirani in se dogovorili, kdaj bodo imeli krožek glede na to, kdaj je večini najbolj ustrezalo. Večinoma je to bilo po pouku, včasih pa tudi zjutraj pred začetkom pouka. Namizni tenis je vodil en učitelj, ki nas je imel tudi glasbo, druge športne krožke pa učitelj športne vzgoje.

Si ti obiskoval katerega izmed teh krožkov? In če si, zakaj si se odločil zanj?

Ja, rokomet in namizni tenis. Odločil sem se na podlagi lastnega interesa. Rokomet mi je bil kot ekipna igra že prej zelo všeč, namizni tenis sem pa že doma igral in sem tako že imel neko predznanje.

Ste imeli v osnovni šoli tudi športne dneve?

Ja, vsaj trikrat letno, na primer pohodi, smučanje ali sankanje, atletski dan, ko smo se pri šoli pomerili v raznih atletskih disciplinah, orientacijski tek.

Je šola sodelovala pri kakšnih medšolskih tekmovanjih?

Ja, pri večih.

Si se jih ti udeleževal?

Jaz sem sodeloval pri vseh športih, v katerih je šola tekmovala, povsod sem bil zraven: pri atletiki, rokometu, nogometu, krosu, namiznem tenisu.

Si bil v vseh športih tako dober, da si lahko zastopal šolo? Je bilo to vedno samoiniciativno?

Niti ne, ampak ker je bila naša šola majhna in so rabili, sem pač šel. Nogometa na primer nisem nikoli imel tako rad, ampak ker je bilo treba sestaviti celo moštvo, sem šel za vratarja. Tudi za tek na daljše proge nisem kazal interesa, pa ker je šola rabila, sem šel. Tekmovanj v rokometu in namiznem tenisu sem se pa samoiniciativno udeležil, ker sta to bila športa, s katerima sem se takrat dosti ukvarjal. Pa tek na 60 metrov mi je bil tudi všeč.

Ste dobili učenci v šoli tudi kakšne informacije o športnih društvih, klubih, možnostih športnega udejstvovanja izven šole? So morda kdaj predstavniki klubov prišli na šolo?

Ne, ni bilo teh informacij. Je bilo prepuščeno posamezniku, da se je pozanimal, če ga je zanimalo. Včasih je edino učitelj telovadbe kaj omenil, če je videl pri komu talent in interes za nek šport.

So bili šolski športni prostori dostopni tudi v času, ko ni bilo pouka – vikendi, počitnice?

Zunanji ja, telovadnica pa ne.

Se ti zdi, da so vas osnovni šoli opremili z dovolj znanja, veščin v športu?

Zase lahko rečem, da sem dobil veliko znanja o različnih športih – osnove, pravila, načini igre. Imel sem se možnost preizkusiti v različnih športih.

Kaj pa športna vzgoja v srednji šoli? Kako so potekale ure športne vzgoje? Kolikokrat so bile na urniku?

Tudi v gimnaziji mi je bila športna vzgoja kot predmet še vedno všeč. Imeli smo jo tri ure na teden skupaj s še enim razredom. Bili smo ali v telovadnici ali zunaj na igrišču pred šolo. Imeli smo profesorja, dva sta se izmenjala v štirih letih. Oba sta bila v redu, ni bilo nobenih problemov, konfliktov.

So ti bile tri ure telovadbe na teden dovolj ali morda premalo?

Bil bi vesel, če bi jih bilo še več. Lahko vsak dan ena, da se sprostiš, da nisi po šest, sedem ur samo na stolih.

Ste bili ločeni po spolu ali vsi skupaj?

Ločeni. Fantje iz dveh razredov smo bili združeni in punce isto. Tudi profesorja so imele punce drugega.

Kakšni so bili prostorski pogoji, opremljenost telovadnice?

Imeli smo dve telovadnici. Ena je bila za gimnastiko in v njej so bile blazine, ripstoli, razna orodja. V drugi se je pa igrala odbojka, badminton, košarka. Oprema ni bila nič posebnega, ene stvari so bile že kar stare, ampak se je dalo normalno telovaditi. Imeli smo tudi manjši fitness. Ta je bil novejši, solidno opremljen. Zunaj pred šolo so bila pa še igrišča za odbojko in košarko. Tekaške steze ni bilo, tako da smo šli kdaj tudi na stadion, ki je v bližini.

Katere pa so bile najpogostejše aktivnosti pri urah športne vzgoje? Ste jih dijaki sami izbirali?

Košarka, odbojka, teki, za nogomet in rokomet pa ni bilo golov, tako da tega nismo mogli igrati. Bile so določene obveznosti znotraj telovadbe, ki jih je bilo treba v šolskem letu opraviti. Glede tega nismo imeli izbire. Nekaj ur je bilo torej namenjenih temu, drugače pa smo sami večkrat predlagali, povedali, kaj bi radi počeli in profesor ni nasprotoval.

Kaj si ti najraje počel?

Igral košarko in odbojko.

Kako si bil zadovoljen s profesorjem športne vzgoje?

Oba profesorja sta bila v redu, dobrovoljna, prijazna do nas. Dobro smo se razumeli.

Je šola organizirala še kakšne druge športne aktivnosti?

Imeli smo športne dneve. Šlo je za pohode, smučanje, eno leto smo šli na nekajdnevno planinsko turo v okviru obveznih izbirnih vsebin. Za razliko od osnovne šole pa ni bilo več športnih krožkov.

So vas v šoli informirali tudi o možnostih športne dejavnosti zunaj šole, vas spodbujali k ukvarjanju s športom tudi izven šolskega pouka?

Ne.

Če primerjaš svojo športno aktivnost v osnovni in srednji šoli ter v času študija, lahko rečeš, da je kakšna razlika v pogostosti ali pa v izbiri športov?

Ja, kot študent sem manj športno aktiven, še posebej zdaj, ker nimam več na fakulteti obvezne športne vzgoje. V osnovni in srednji šoli sem se pogosteje ukvarjal s športom, pa tudi z večimi različnimi športi.

Kako to? Je krivo pomanjkanje časa, študijske obveznosti ali se več z drugimi stvarmi ukvarjaš v prostem času?

Prostega časa imam dovolj vsa leta študija. Sem pa nočna ptica, pogosto uživam v nočnem življenju, tako da verjetno sem delno zaradi tega čez dan tudi manj športno aktiven. Veliko časa sem tudi pred računalnikom, na internetu.

Koliko let si imel na fakulteti športno vzgojo kot obvezni predmet?

Dve leti.

Opiši mi malo športno vzgojo na fakulteti? Kje se ure športne vzgoje izvajajo? Kako pogosto?

Enkrat tedensko po dve šolski uri je športna vzgoja v športni dvorani, ki pa je pogosto prepolna, saj tja hodijo študentje različnih fakultet. Jaz sem tam igral namizni tenis. Imaš pa tudi možnost izbrati kakšno aktivnost, ki se izvaja še kje drugje, na primer fitnes, plavanje, smučanje. Za ekipne športe je manj možnosti. Če bi hotel na primer igrati košarko, bi se moral vključiti v študentsko ligo.

Za katero možnost si se ti odločil?

Jaz sem igral namizni tenis, če sem bil v dvorani, včasih šel na fitnes, eno leto sem pogosto hodil na Fakulteto za šport na plavanje, vsako leto pa sem šel na smučanje. To sem imel najraje. Je bila možnost, da greš dvakrat tedensko na Krvavec. Smučarske karte se bile regresirane, torej sigurno pol cenejše kot običajno in to sem pogosto izkoristil, da sem dobil kljukice pri telovadbi. Si moral imet določeno število ur športne aktivnosti v letu in s tem smučanjem sem jaz pridobil te ure.

Kako bi ocenil športne objekte, v katerih se izvaja športna vzgoja študentov? So ustrezni, jih je dovolj?

Športni objekti so problem. Premalo jih je, pa še tiste, ki so, si delijo študenti večih fakultet. In potem se ti še zgodi, tako kot se je meni, da za neko aktivnost pred tabo že drugi zapolnijo prosta mesta in si moraš nekaj drugega izbrati ali pa dobiš ravno tisti časovni termin, v katerem je največja gužva.

Če bi bili pogoji ugodnejši, torej, da ne bi bilo take gneče, bi pogosteje hodil na te organizirane ure športne vzgoje?

Ja, sigurno bi raje hodil v dvorano na telovadbo.

Ima morda tudi oddaljenost od bivališča do mesta izvajanja športne aktivnosti vpliv na tvojo športno aktivnost?

Ja, ker sem odvisen od mestnih avtobusov. Včasih prav zaradi tega tudi nisem šel na telovadbo. Pozimi, ko je sneg ali pa če dežuje, pa bi se moral nekam dlje peljati z avtobusom, raje ne grem, ker bi že to, da bi sploh prišel do določene dvorane ali fitnesa, trajalo več kot pol ure.

Kako bi opredelil svojo športno aktivnost v času študija? Se s športom ukvarjaš redno, občasno, organizirano neorganizirano?

Neredno in v glavnem neorganizirano. Organizirana je bila športna vzgoja kot predmet na faksu, pa nekaj časa skupinsko rolanje, drugače pa se s športom ukvarjam neorganizirano.

Torej nisi včlanjen v noben klub, športno društvo?

Ne.

Pa se ti zdi, da imate študenti zunaj faksa dovolj možnosti za organizirano športno vadbo?

Ja, če se angažiraš, je dovolj možnosti.

S katerimi športi se ti kot študent ukvarjaš? Zakaj prav s temi?

Smučanje, rolanje, namizni tenis. Predvsem s temi, včasih grem še na kakšen pohod. Gre za lasten interes, v teh športih najbolj uživam.

Kateri pa so tvoji glavni razlogi, motivi za ukvarjanje s športom na splošno?

Šport imam rad že od majhnega, rad sem telesno aktiven. S športom vzdržujem kondicijo, telesno težo, družim se s prijatelji. Rad tudi tekmujem, kadar je priložnost.

Si se kdaj udeležil kakšnega izmed univerzitetnih tekmovanj?

Ne, sem pa tekmoval v namiznem tenisu v okviru majskih iger in zastopal svoj študentski dom na tekmovanju študentskih domov.

Se ukvarjaš s športom bolj individualno ali v družbi prijateljev, družinskih članov, z dekletom? Komu bi pripisal največjo vlogo pri tvoji športni aktivnosti v času študija?

Največ s sošolci, še pogosteje pa s cimri in kolegi iz študentskega doma. S punco sva šla tudi nekajkrat rolat, samo ima neke težave s kolenom, tako da z njo redkokdaj. Včasih se tudi sam rolam, uporabim rolerje kot prevozno sredstvo. Smučat sem se tudi že nekajkrat brez problema sam odpravil, čeprav grem seveda raje v družbi prijateljev. Z družino pa seveda ta leta, ko sem na faksu, ne športamo več skupaj tako kot v mlajših letih, ker sem samo med vikendi doma, pa še to ne vedno. Pozimi gremo smučat, pa tudi to v manjšem obsegu kot prej, ko sem bil še v osnovni in srednji šoli.

Kdaj pa si najbolj športno aktiven, med tednom, konec tedna, v toplejšem ali hladnejšem delu leta?

Med vikendom, ko nisem v Ljubljani, se precej več ukvarjam s športom. Spomladi in poleti sem malo bolj aktiven.

Kakšen pa je vpliv finančnih sredstev na tvojo športno aktivnost? Si v tem denarnem smislu lahko privoščiš ukvarjanje s športi, ki te zanimajo, s katerimi se želiš ukvarjati?

Denar seveda ima nek vpliv. Pri nekaterih športih se zapravi kar dosti denarja, na primer pri smučanju. Od športov, s katerimi se jaz ukvarjam, je smučanje tisto, pri katerem ima denar še največji vpliv. Če bi bilo ceneje, bi sigurno še več smučal.

Kaj pa šport na televiziji, reklamni oglasi za razne športne pripomočke, poudarjanje pomena športa za zdravo življenje v množičnih medijih? Kakšen je vpliv teh dejavnikov na tvojo športno aktivnost?

Danes bi rekel, da majhen. S športom se ne ukvarjam zaradi medijske propagande, ampak ker me to veseli. Je pa dobro, da se izpostavlja pozitivne lastnosti, učinke športa v medijih, da se mogoče pritegne k športni aktivnosti tiste, ki pač še niso športno aktivni.